

T.C.
ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

DOĞU TÜRKÇESİ VAAZ KOLEKSİYONU
(GRAMER-METİN-ÇEVİRİ-DİZİN)

Hayri MEŞEDİBİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Doç. Dr. Mehmet Turgut BERBERCAN

Çankırı – 2023

T.C.
ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

DOĞU TÜRKÇESİ VAAZ KOLEKSİYONU
(GRAMER-METİN-ÇEVİRİ-DİZİN)

Hayri MEŞEDİBİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Doç. Dr. Mehmet Turgut BERBERCAN

ankırı – 2023

İÇİNDEKİLER

Sayfa

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ.....	ii
TEZ KABUL VE ONAY	iii
ÖNSÖZ.....	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT	vi
KISALTMALAR	vii
TRANKSRİPSİYON ALFABESİ	viii
1. GİRİŞ	1
1.1. Eserin Tavsifi	1
1.2. Eserin Türü.....	2
1.3. Eserin Müellifi, Yazılış Tarihi ve Yeri	3
1.4. Eserin Fiziki Özellikleri	3
1.5. Jarring Koleksiyonu	4
2. GRAMER	5
2.1. Yazım Özellikleri.....	5
2.1.1. Ünlülerin Yazımı.....	6
2.1.1.1. a, e.....	6
2.1.1.2. é.....	6
2.1.1.3.	
i.....	6
2.1.1.4. o, ö, u, ü.....	6
2.1.2.Ünsüzlerin Yazımı.....	7
2.1.2.1. ç.....	7
2.1.2.2. η.....	7
2.1.2.3. p.....	7
2.1.2.4. s.....	7

2.1.2.5.	
t.....	7
2.1.3. Hemzenin (ء)Yazımı	7
2.1.4. Eklerin Yazımı	7
2.1.5. Kelimelerin Birleşik Yazımı	8
2.2. Fonoloji	8
2.2.1. Ünlüler	8
2.2.1.1. Ünlü Uyumu.....	8
2.2.1.2. Ünlü Değişmesi.....	8
2.2.1.3. Ünlü Düşmesi.....	9
2.2.1.4. Kaynaşma.....	9
2.2.2. Ünsüzler	9
2.2.2.1. Ünsüz Düşmesi	9
2.2.2.2. Ünsüz Değişmesi.....	10
2.2.2.3. Ünsüz Sedasızlaşması	11
2.3. Morfoloji	11
2.3.1. İsim Yapımı.....	11
2.3.1.1. İsimden İsim.....	11
2.3.1.1.1. İsimden İsim Yapan Yapım Ekleri.....	11
2.3.1.1.2. Fiilden İsim Yapan Yapım Ekleri	12
2.3.1.2. Fiil Yapımı	12
2.3.1.2.1. İsimden Fiil Yapan Yapım Ekleri	12
2.3.1.2.2. Fiilden Fiil Yapan Yapım Ekleri.....	12
2.3.2. İsimler - Çekim Ekleri.....	13
2.3.2.1. Çokluk Ekleri	13
2.3.2.2. İyelik Ekleri.....	13
2.3.2.2.1. I. Tekil Şahıs İyelik Eki	13
2.3.2.2.2. II. Tekil Şahıs İyelik Eki	13
2.3.2.2.3. III. Tekil Şahıs İyelik Eki.....	13
2.3.2.2.4. I. Çokluk Şahıs İyelik Eki	13
2.3.2.2.5. II. Çokluk Şahıs İyelik Eki.....	13
2.3.2.2.6. III. Çokluk Şahıs İyelik Eki	13

2.3.2.3. Aitlik Eki.....	14
2.3.2.4. Hal Ekleri	14
2.3.2.4.1. Yalın Hali	14
2.3.2.4.2. İlgi Hali Eki.....	14
2.3.2.4.3. Belirtme Hali Eki	14
2.3.2.4.4. Yönelme Hali Eki.....	14
2.3.2.4.5. Bulunma Hali Eki.....	14
2.3.2.4.6. Ayrılma Hali Eki	14
2.3.2.4.7. Vasıta Hali Eki	14
2.3.2.4.8. Eşitlik Hali Eki.....	14
2.3.2.4.9. Yön Hali Eki	14
2.3.2.5. Soru Eki mU.....	15
2.3.3. Sıfatlar	15
2.3.3.1. Niteleme Sıfatları	15
2.3.3.2. Belirtme Sıfatları.....	15
2.3.3.2.1. İşaret Sıfatları	15
2.3.3.2.2. Sayı Sıfatları.....	15
2.3.3.2.2.1. Asıl Sayı Sıfatları	15
2.3.3.2.2.2. Sıra Sayı Sıfatları	16
2.3.3.2.3. Soru Sıfatları	16
2.3.3.2.4. Belirsizlik Sıfatları	16
2.3.4. Zamirler.....	16
2.3.4.1. Kişi Zamirleri	16
2.3.4.2. İşaret Zamirleri.....	17
2.3.4.3. Belirsizlik Zamirleri	18
2.3.4.4. Dönüştürme Zamirleri	18
2.3.4.5. Birliktelik Zamirleri	19
2.3.5. Zarflar.....	19
2.3.5.1. Tarz Zarfı	19
2.3.5.2. Miktar Zarfı	19
2.3.5.3. Yer Yön Zarfı.....	19
2.3.5.4. Zaman Zarfı.....	19
2.3.6. Edatlar	20

2.3.6.1. Çekim Edatları	20
2.3.6.2. Bağlama Edatları	20
2.3.6.3. Kuvvetlendirme Edatları	20
2.3.6.4. Ünlem Edatları	20
2.3.6.5. Tekerrür Edatları	20
2.3.7. Fiil Çekimi	20
2.3.7.1. Basit Çekim	20
2.3.7.1.1. Haber Kipleri	20
2.3.7.1.1.1. Geniş Zaman	20
2.3.7.1.1.2. Şimdiki Zaman Çekimi	21
2.3.7.1.1.3. Öğrenilen Geçmiş Zaman	21
2.3.7.1.1.4. Görülen Geçmiş Zaman	21
2.3.7.1.1.5. Gelecek Zaman	22
2.3.7.1.2. Dilek Kipleri	22
2.3.7.1.2.1. Emir Kipleri	22
2.3.7.1.2.2. Şart Kipi	23
2.3.7.1.2.3. Gereklilik Kipi	23
2.3.7.2. Partisipler	23
2.3.7.3. Gerundiumlar	24
2.3.7.4. Cevheri Fiil	24
2.3.7.5. Birleşik Fiiller	24
2.3.7.5.1. Yardımcı Fiiller İle Yapılan Birleşik Fiiller	24
3. METİN	25
4. ÇEVİRİ	48
5. DİZİN	61
6. SONUÇ	107
KAYNAKÇA	108
EKLER	110
TIPKIBASIM	114
ÖZGEÇMİŞ	138

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek Lisans tezi olarak hazırladığım *Doğu Türkçesi Vaaz Koleksiyonu (Gramer-Metin-Çeviri-Dizin)* adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlanmasına kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

9/02/2023

İmza

Hayri MEŞEDİBİ

TEZ KABUL VE ONAY

ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Hayri MEŞEDİBİ tarafından hazırlanan *Doğu Türkçesi Vaaz Koleksiyonu (Gramer-Metin-Çeviri-Dizin)* başlıklı bu çalışma, 09/02/2023 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda [*oybirliği/oy çokluğuyla*] başarılı bulunarak jürimiz tarafından *Türk Dili ve Edebiyatı* Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

TEZ JÜRİSİ ÜYELERİ (Unvanı, Adı ve Soyadı)

Danışman	: Doç. Dr. Mehmet Turgut BERBERCAN	İmza.....
Üye	: Dr. Öğr. Üyesi: İsmail TAŞ	İmza:
Üye	: Doç. Dr. Zeliha GADDAR	İmza:

ONAY

Bu Tez, Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun/...../ 201.. tarih ve sayılı oturumunda belirlenen jüri tarafından kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Coşkun POLAT

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Yüksek Lisans tezi olarak hazırladığımız bu çalışma, İsveç Lund Üniversitesi Kütüphanesi Jarring Koleksiyonu’nda Prov. 4 numarası ile kayıtlıdır. Eserin müellifi bilinmemekle birlikte katalog kaydında eserin 1929 yılında Yarkand şehrinde yazıldığı bilgileri yer almaktadır. Eserin dil özellikleri incelendiğinde Çağatay Türkçesinin yerini Yeni Uygur Türkçesi ve Özbek Türkçesine bıraktığı, yirminci yüzyılın ilk çeyreğinden sonra kaleme alındığını söyleyebiliriz. Çağatay Türkçesinden Yeni Uygur Türkçesine geçiş döneminin ses ve şekil özelliklerini bünyesinde barındırmaktadır. Geçiş döneminin aydınlatılmasında ve bu alanda yapılacak olan diğer araştırmalara katkı sağlaması amaçlanmıştır.

Çalışmamız Gramer, Metin, Çeviri, Dizin, bölümlerinden oluşmaktadır. Çalışmamızın ilk kısmı olan “Gramer” bölümünde eserin içinde yer alan metinlerin yazım özellikleri belirtilmiş, fonolojik ve morfolojik yapısı üzerine dil incelemesi yapılarak eserin dili aydınlatılmıştır. II. bölüm “Metin (Transkripsiyon)”dır; Arap harflerinden Latin harflerine çevirisi yapılmıştır. III. bölüm “Çeviri”dir; eserin içerisinde yer alan metinler günümüz Türkçesine aktarılmıştır. IV. bölüm “Dizin”dir; metnin alfabetik esaslı gramatikal dizini oluşturulmuştur. Dizin programı Cibakaya 2.3 kullanılmıştır. Metin içerisinde yer alan Arapça iktibaslar dizinde verilmeyip oluşturulan “Ekler” başlığı altında verilmiştir. Çalışmanın sonuna tıpkıbasım eklenmiştir. Çalışmamda, özellikle “Çeviri”, “Metin” bölümlerinde benden kaynaklı eksiklikler bulunmaktadır. Dizin bölümünde ise ilk defa böyle bir çalışma yaptığım için çeşitli teknik hatalar göze çarpabilmektedir.

Eğitim hayatım boyunca hem maddi hem manevi olarak destekleri ile bugünlere gelmemi sağlayan sevgili babam Kemal MEŞEDİBİ ve annem Türkan MEŞEDİBİ’ne, sevgili kardeşim Furkan MEŞEDİBİ’ne teşekkür etmeyi bir vazife sayarım. Kıymetli hocam Doç. Dr. Mehmet Turgut BERBERCAN’a teşekkürü bir borç bilirim.

9/02/2023

Hayri MEŞEDİBİ

ÖZET

Tezin Başlığı : Doğu Türkçesi Vaaz Koleksiyonu (Gramer-Metin-Çeviri-Dizin)
Tezin Yazarı : Hayri MEŞEDİBİ
Danışman : Doç. Dr. Mehmet Turgut BERBERCAN
Anabilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Tezin Türü : Yüksek Lisans
Kabul Tarihi :

Yüksek lisans tezi olarak çalıştığımız bu eser, İsveç Lund Üniversitesi kütüphanesi Jarring Koleksiyonunda Prov. 4 numarasıyla yer almaktadır. Nerede ve ne zaman yazıldığı hakkında bir bilğimiz yoktur. Tahmini 1930’lu yıllarda yazıldığını düşünmekteyiz. Eseri istinsah eden kişi belirsizdir. Eserimiz *Gramer - Metin - Çeviri - Dizin* bölümlerinden oluşmaktadır. Tezin en son kısmında eserin tıpkıbasımına yer verilmiştir.

Doğu Türkçesi Vaaz Koleksiyonu adını verdiğimiz bu çalışma beş metinden oluşmaktadır. İlk metin Evlilik Vaazı, ikinci metin Kefenlemenin Açıklaması, üçüncü metin Ölü Yıkamanın Kuralları, dördüncü metin Ölü Yıkamanın Başka Bir Yolu, beşinci metin Cenaze Namazının Farzı adlarını taşımaktadır.

Çalışmamıza konu olan eser, siyah mürekkep ile yazılmıştır. Metin başlıkları ve metin içerisinde yer alan münâcâtın satır araları kırmızı mürekkep ile yazılmıştır. Tarafımızca çalışılan “Doğu Türkçesi Vaaz Koleksiyonu” 14 varaktan oluşmaktadır. Eser içerisinde satır sayıları 9 olmakla birlikte sadece ilk sayfa 8 satırdan oluşmaktadır.

Üzerinde çalıştığımız bu metin geç dönem Çağatay Türkçesinin dil özelliklerini barındırmaktadır. Çağatay Türkçesinden Özbek, Uygur Türkçesine geçilen dönemi aydınlatmak açısından Türkoloji çalışmalarına katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Çağatay Türkçesi, Doğu Türkçesi, Vaaz

ABSTRACT

Thesis Title : Eastern Turkish Sermon Collection (Grammar-Text-Translation-Index)
Author : Hayri MEŞEDİBİ
Supervisor : Associate Professor Doctor Mehmet Turgut BERBERCAN
Department : Turkish Philology
Thesis Type : Master's Thesis
Date :

This work, which we are working on as a master's thesis, is in the Jarring Collection of the Swedish Lund University library, Prov. It is located at number 4. We do not know where or when it was written. We think it was written in the 1930s. The person who copied the work is uncertain. Our work consists of Grammar - Text - Translation - Index sections. In the last part of the thesis, the facsimile of the work is included.

This study, which we call the Eastern Turkish Sermon Collection, consists of five texts. The first text is the Marriage Sermon, the second text is Explanation of the Shrouding, the third text is Rules of Washing the Dead, the fourth text is Another Way of Washing the Dead, the fifth text is the Farz of the Funeral Prayer.

The work, which is the subject of our study, was written in black ink. The text titles and between the lines of the appeal in the text are written in red ink. The "Eastern Turkish Sermon Collection" studied by us consists of 14 leaves. Although the number of lines in the work is 9, only the first page consists of 8 lines.

This text that we are working on contains the language features of the late Chagatai Turkish. It will contribute to Turkology studies in terms of illuminating the transition period from Chagatai Turkish to Uzbek and Uyghur Turkish.

Keywords: Chagatai Turkish, Eastern Turkish, Sermon

KISALTMALAR

Ar.	Arapça
Ar. + Far	Arapça + Farsça
Etü.	Eski Türkçe
Far.	Farsça
Far. + Ar.	Farsça + Arapça
ka.	Kişi adı
krş.	karşılaştırınız
+	İsim kökü ve gövdelerini gösterir
-	Fiil kökü ve gövdelerini gösterir, ayrı yazılan ya da satır başında kalan ek
<	Bu biçimden gelir
>	Bu biçime gider
~	benzer biçimini gösterir
ø	Düşen sesleri gösterir
//	fonem ya da morfem parantezi
[...]	tespit edilemeyen kelime(ler)

TRANKSRİPSİYON ALFABESİ

ا	a, e, ā	ص	ş
---	---------	---	---

آ	ā	ض	ž
او	o, ö, u, ü	ط	ţ
ای	é	ظ	ž
ب	b, p	ع	‘
پ	p	غ	ğ
ت	t	ف	f
ث	ṭ	ق	ķ
ج	c	ك	k, g
چ	ç	ل	l
ح	ḥ	م	m
خ	ḫ	ن	n
د	d	نک	ŋ
ذ	ḏ, ź	ه	h, a, e
ر	r	و	o, ö, u, ü, ū, v
ز	z	ی	é, ı, ĩ, i, í, y
ژ	j	ء	’
س	s		
ش	ş		

1. GİRİŞ

Sözlüklere baktığımız zaman *vaaz*, “öğüt vermek, uyarmak, sakındırmak” anlamlarında kullanılmıştır. Üzerinde çalıştığımız eser içerisinde yer alan metinler toplumu bilgilendirmek amacıyla yazılmış vaazlardır.

Doğu Türkçesi Vaaz Koleksiyonu içerisinde barındırdığı metinler konularına göre evlilik, ölünün kefenlenmesi, ölünün yıkanması, cenaze namazının kılınması başlıklarını taşımaktadır.

Eser içerisinde yer alan vaaz metinleri transkripsiyon esasları dikkate alınarak Arap harflerinden Latin harflerine aktarımı yapılmış, eserin dil özellikleri incelenmiş ve yazıldığı dönem belirlenmiştir. Eser içerisinde yer alan metinler Türkiye Türkçesine aktarılmıştır. Eserin kelime kadrosu ortaya çıkarılarak daha sonra bu alanda çalışma yapacak olan araştırmacılara fayda sağlaması amacıyla dizin bölümünde kelime anlamları verilmiştir.

Doğu Türkçesi Vaazlar Koleksiyonu adlı eser incelenerek geç dönem Çağatay Türkçesi döneminin aydınlatılmasına ve o dönemde yazılmış metinlerin anlaşılmasına katkı sağlaması açısından önemlidir.

1.1. Eserin Tavsifi

Üzerinde çalışılan eser, “Huṭbe-i Nikāh”, “Kefen Kılmaḡnıḡ Beyānı”, “Ölüḡ Yumaḡnıḡ Ahḡkāmı”, “Yana Bir Kısım Ölüḡ Yumaḡnıḡ Tarıḡası”, “Ölüḡnıḡ Nemāzı Farz-ı Kifāyedür” başlıklarını taşıyan beş bölümden oluşmaktadır. Toplam 14 varaktan meydana gelen eserin ilk metni olan, “Huṭbe-i Nikāh” 4 varak (1a-4b) toplam 67 satır, “Kefen Kılmaḡnıḡ Beyānı” 1.5 varak (4b-5b) toplam 17 satır, “Ölüḡ Yumaḡnıḡ Ahḡkāmı” 1 varak (5b-6a) toplam 10 satır, “Yana Bir Kısım Ölüḡ Yumaḡnıḡ Tarıḡası” 1.5 varak (6a-7a) toplam 16 satır, “Ölüḡnıḡ Nemāzı Farz-ı Kifāyedür” 6 varak (7a-12b) toplam 106 satırdan ibarettir.

“Huṭbe-i Nikāḥ” başlıklı metin, Allah’ın insanları dünyaya çift olarak yolladığının ispatı olarak Hazret-i Adem’i Hazret-i Havva’ya, Hazret-i İbrahim’i Hazret-i Sare’ye, Hazret-i Yusuf’u Hazret-i Züleyha’ya, Hazret-i Ali’yi Hazret-i Fatma’ya, Hazret-i Muhammed’i Hazret-i Hatice’ye eş olarak gönderdiğini anlatmaktadır.

“Kefen Kılmaḳnıñ Beyānı” başlıklı metin, kefenleme çeşitlerinden ve bu kefenlemenin nasıl yapılması gerektiği hakkında bilgiler vermektedir.

“Ölüğ Yumaḳnıñ Aḥkāmnı” başlıklı metin, ölünün nasıl yıkanması gerektiği hakkında bilgiler vermektedir.

“Yana Bir Qısım Ölüğ Yumaḳnıñ Tarıḳası” başlıklı metin, bir önceki metnin devamı niteliğinde olup ölü yıkamanın alternatif yollarını detaylıca açıklamaktadır.

“Ölüğniñ Nemāzı Farz-ı Kifāyedür” başlıklı metin, cenaze namazının nasıl kılınması gerektiğine dair bilgiler vermektedir.

Üzerinde çalışılan eser, Geç Dönem Doğu Türkçesi ile kaleme alınmıştır. Geç Dönem Doğu Türkçesi dil özelliklerini barındırmakla birlikte Çağdaş Uygur Türkçesine geçiş evresinin ses, şekil ve cümle bilgisi özelliklerini taşımaktadır.

1.2. Eserin Türü

Eser, mensur olarak yazılmış didaktik bir metin örneğidir. Vaazlar insanlara öğüt vermek amacı güden dinî nasihatlerdir. Eser içerisinde yer alan metinler yazıldıkları konuyla ilgili okuyuculara bilgiler vermektedir.

İlk vaaz olan “*huṭbe-i nikāḥ*” başlıklı metinde:

“ḥazret-i ādem-ni ḥazret-i ḥavvāğa ḥazret-i ibrahīm aleyhi-s-selām-nı

bibi sāreğa ḥazret-i yusuf-nı züleyhāğa ḥazret-i

muḥammed muṣṭafı şallallāhu aleyhi ve sellem-ni ḥaḍiçe kübra-ğa

ḥazret-i alı murtaẓı-nı fātma zühreğa cuft éylep” [2a/6-7-8-9]

İkinci vaaz olan “*kefen kılmak-nıñ beyānı*” başlıklı metinde:

mesele kefen üç kısım-dur kefen 1 sünnet kefen 2

kifāyet kefen 3 zarūret - kefen [4b/6-7]

Üçüncü vaaz olan “*ölüg yumaq-nıñ aḥkāmlı*” başlıklı metinde:

ölüg-niñ evvel yüzini yuyar andın éki

kolını ceynekiğaça katıp yuyar andın kin [5b/5-6]

Dördüncü vaaz olan “*yana bir kısım ölüg yumaq-nıñ tañqası*” başlıklı metinde:

bu tertip-lerni bilmese ölüg yumaq dürüst

kıyāmet küni da-vāger bolur [6b/9 - 7a/1]

Beşinci vaaz olan “*ölüg-niñ nemāzı farz kifāye-dür*” başlıklı metinde:

māyil kılıp qoygay kefen-niñ çigiklerni

yaşıp qoysun ölüg-niñ yüzini açmasun [8b/8-9]

Vaazlar, dinî konularda nasihat etmek, toplumu aydınlatmak için yazılırlar. Doğu Türkçesi Vaazlar Koleksiyonu adlı çalışmamız evlilik, ölü yıkamak, cenaze namazının kılınması konularında bilgiler vermektedir.

1.3. Eserin Müellifi, Yazılış Tarihi ve Yeri

Eserin müellifinin kim olduğu bilinmemektedir; metnin ketebe kaydı eserin 1929 yılında istinsah edildiğini göstermekte olup kayıta yazıldığı yer olarak Yarkand şehri zikredilmiştir.

1.4. Eserin Fiziki Özellikleri

Eser, İsveç Lund Üniversitesi Kütüphanesinde, Gunnar Jarring Koleksiyonu’nda Prov. 4 numarasıyla ve “A collection of sermons and formulas for different occasions

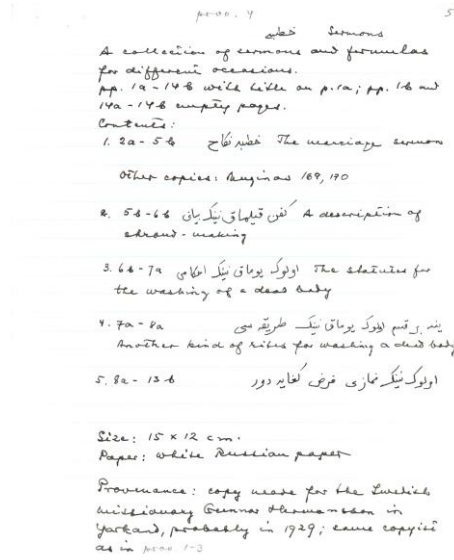
(Farklı durumlar için vaazlar ve formüller koleksiyonu)” adıyla kayıtlıdır. Eserin dili katalog kaydında “Uygurca” olarak geçmektedir. Eser dil özellikleri açısından ele alındığında eserin Geç Dönem Çağatay Türkçesinin bir ürünü olduğu söylenebilir.

Eser, 150x120 mm boyutlarında ve ciltsizdir. Kahverengi tonlarında bir kâğıt üzerine siyah mürekkep ile yazılmış ve okunaklı bir durumdadır. Siyah mürekkebin yanı sıra kırmızı mürekkep ile yazılan kısımlar da mevcuttur. Metin, Nestalik hat ile kaleme alınmıştır.

1.5. Jarring Koleksiyonu

Uygur bölgesindeki keşifleri, inceleme ve araştırma çalışmaları neticesinde birçok dil malzemesi elde etmiştir. Elde ettiği dil malzemesi, Klasik ve Geç Dönem Çağatay Türkçesi metinlerinden Erken Dönem Yeni Uygurca yazılmış metinlere kadar uzanan geniş bir dil yelpazesi içindedir. Jarring’in elde ettiği, derlediği ve sınıflandırdığı malzemeler, Lund Üniversitesi Kütüphanesi’nde, “The Jarring Collection” ismiyle kayıtlı olup bu kütüphanenin en zengin koleksiyonlarından biridir. Bu koleksiyon, yazılış tarihi 16. yüzyıldan 20. yüzyıla kadar çeşitli tarihlere ait metinlerin bulunduğu büyük bir elyazmaları korpusu teşkil etmektedir. Koleksiyonda, 560 adet el yazması metin bulunmaktadır. El yazmaları, 1 sayfadan yüzlerce sayfaya kadar ulaşan değişik hacimlerdeki muhtelif metinlerdir. Karahanlı Türkçesinden Çağatay Türkçesine ve 20. yüzyıla birlikte Özbekçe ile Yeni Uygurcaya doğru gelişen dil çizgisinde, Türk dilinin Türkistan kolundaki gelişimi tanımlayan bu metinler, Türk dilinin tarihî gelişimini aydınlatacak mahiyette olup filolojik açıdan büyük önem taşımaktadır (Berbercan, 2017, s. 47).

Jarring yaşadığı dönemde Lund Üniversitesi Kütüphanesine bağışladığı eserlere kendi el yazısı ile notlar düşmüştür.

Ek 1: Gunnar Jarring'in koleksiyonunun Prov. 4 numaralı yazması ile ilgili notu

2. GRAMER

2.1. Yazım Özellikleri

Harekesiz olarak [Arapça metin parçalarında ve okuyucuyu uyarmak amacıyla bazı kelimelerde hareke kullanılmıştır: *mü·mín* مؤمن (9b/5), *küllí* كُلِّ (4b/1), *sünnet* سُنَّت (3b/1), *mes·ele* مسألة (9a/3) *sūre* سُورَة (11b/7).

Müstensih eser içerisinde ye (ی) sesini güzel he (ه) şeklinde göstermektedir *altı* اَلْثَه (4a/2). Eser herhangi bir şekilde tahribata uğramamıştır. Arapça ve Farsça kelimelerin itinalı yazıldığı fakat hem Arapça, Farsça kelimelere hem de Türkçe kelimelere getirilen eklerin kelime gövdesinden ayrı yazıldığı görülmektedir. Bu durum Eski Uygar imlâ geleneğinin bir özelliği olarak bilinmektedir.

2.1.2. Ünsüzlerin Yazımı

2.1.2.1. ç

Sadece Farsça ve Türkçe kelimelerde bulunan /ç/ ünsüzü için umumiyetle چ (چ) kullanılır: *üç* اوچ (4a/2), *çalmağa* چالمه غه (12a/8), *çıksa* چقسه (6b/5), *çünkü* چونک (7b/5)

2.1.2.2. η

Nazal /η/ sesi ekseriyetle (نک) şeklinde yazılır: *anıη* انینک (5a/5), *öη* اونک (5b/8), *saraη* سارانک (12a/5), *beriη* برینک (9b/8)

2.1.2.3. p

Sadece Farsça ve Türkçe kelimelerde bulunan /p/ ünsüzü için pe (پ) kullanılır. Gerundium eki /-p/ daima be (ب) ile yazılır: *putını* پوتینی (5b/7), *pütüp* پتوب (11b/7), *pāk* پاک (5a/5), *pādšāhlık* پادشاه لیک (10a/8), *pişvā* پیشوای (3a/3)

2.1.2.4. s

Türkçe kelimelerde /s/ ünsüzü için sadece sin (س) kullanılır: *saçıp* ساجیب (12b/6), *salıp* سالیب (8a/2), *sögel* سوگل (12a/7), *sürtse* سورتسه (12b/6), *nemerse* نمرسه (6b/5)

2.1.2.5. t

Türkçe kelimelerde /t/ ünsüzü için sadece te (ت) kullanılır: *taşdın* تاشیدین (6b/5), *tapmak* تاپماق (10b/2), *tüzdi* توزدی (1b/3), *tutam* توتام (5a/7), *tola* تولا (12a/6)

2.1.3. Hemzenin (ء)Yazımı

Metinde, hemze Arapça kelimelerde gösterilirken ye (ئ) ve vav (ؤ) kullanılmıştır: *mü·mín* مؤمین (9b/5), *mes·ele* مسأله (9a/3)

2.1.4. Eklerin Yazımı

Doğu Türkçesi Vaaz Koleksiyonu metninde eklerin kelimelere bazen bitişik bazen ayrı bir şekilde, karışık olarak yazıldığı görülmektedir. Bu ekler çokluk eki /+lAr/, hal ekleri (/+nIn/, /+nI/, /+KA/ ~ /+GA/, /+dA/, /+dIn/), isimden isim yapan yapım eki (/+lIG/ ~ /+lIK/ ~ /+lUG/ ~ /+lUK/) şeklindedir. Bu yazım şekline umumiyetle Arapça ve Farsça kökenli kelimelere getirilen eklerde fazlaca rastlanmaktadır: *kişi-lerge* کشی لارکه (4b/9), *oğul-nıη* اوغول نینک (8a/4), *ölüg-niη* اولوک نینک (5b/5), *āheste-*

lik آهسته لیک (6b/4), *niyyet-lerini* نیت لارینی (6b/7), *tertîp-lerni* ترتیب لارنی (6b/9), *cuft-luḡa* جفت لوقغه (3b/1), *meclîs-de* مجلس دا (3a/6)

2.1.5. Kelimelerin Birleşik Yazımı

Bazı kelimelerin bitişik yazıldığı görülmekte olup metinde yer alan örnekler şunlarla sınırlıdır: *ḡalḡaykim* قیلغایکیم (7a/4), *bolurḡdép* بولونکدیب (9b/9)

2.2. Fonoloji

2.2.1. Ünlüler

Metinde kullanılan kısa ünlüler: /a/, /e/, /é/, /ı/, /i/, /o/, /ö/, /u/, /ü/; uzun ünlüler ise /ā/, /ī/, /ō/, /ū/ şeklindedir.

2.2.1.1. Ünlü Uyumu

a. Metinde, Türkçe kelimelerde kalınlık-incelik açısından güçlü bir uyumun olduğu görülmektedir: *başını* (6a/2), *ḡılmaḡ* (6b/6), *barlarıḡa* (10a/6), *ḡigiklerni* (8b/8), *iḡidin* (6b/5)

Yabancı kökenli kelimelere getirilen bazı Türkçe eklerin eklendikleri kelimenin son hecesinde bulunan ünlünün kalınlık-incelik uyumuna aykırı oldukları görülmektedir: *te-ālīḡa* (7a/9), *cāyni* (6b/5), *ölügḡa* (10a/1)

b. Metinde, düzlük-yuvarlaklık uyumunun bulunduğu ve bulunmadığı örnekler birlikte kullanılmıştır: *cuftluḡa* (3b/1), *cuftlıḡnı* (1b/3), *olturḡuzup* (6a/4), *özürḡizni* (3b/3), *ḡatunsız* (10b/4)

2.2.1.2. Ünlü Değişmesi

Doğu Türkçesi Vaaz Koleksiyonu metninde gözlenen ünlü değişimleri şunlardır:

- a- ~ o-

Doğu Türkçesi Vaaz Koleksiyonu metninde kelime başı a->o- değişimine tek bir örnekte rastlanılmaktadır: *obdandur* (4b/9)

ābdāndur > *obdandur*

- $e \sim \acute{e}$

“Harezmi Türkçesi metinlerinde ilk hecede /e/ yerine gittikçe artarak ye (ﻩ) ile gösterilen bir ses görülmektedir. (ﻩ) harfinin /i/ ve /é/ olmak üzere iki ayrı sesi temsil ettiği görülecek ve Çağatayca için /é/ sesini kabul etmek makul olacaktır” (Berbercan, 2018, s. 43)

Metinden $\acute{e} < e$ değişimi: *yeter* (11b/5) ~ *yétgen* (11a/2)

dégey (4b/3), *dépdür* (9a/2), *yése* (12a/1), *élig* (5b/3), *ér* (5a/1)

- $-u > -a$

Doğu Türkçesi Vaaz Koleksiyonu metninde $-u > -a$ değişimine tek bir örnekte rastlanılmaktadır

toğra (5b/2)

2.2.1.3. Ünlü Düşmesi

İlk hecesi açık, ikinci hecesi kapalı olan iki heceli kelimeler ünlü ile başlayan ek aldıklarında ikinci hecede bulunan vurgusuz ünlü düşer: *ağzığa* [$<ağız$] (6a/8), *aytıp* [$<ayıt$] (1b/4), *burnını* [$<burun$] (6a/7)

2.2.1.4. Kaynaşma

Birleşik kelime yapılırken art arda gelen iki ünlünün veya hecenin kaynaşarak tek ünlü veya tek hece olarak kullanıldığı örnekler metnimizde şunlardır: *nemerse* [$<neme+erse$] (6b/5)

2.2.2. Ünsüzler

Doğu Türkçesi Vaaz Koleksiyonu metninde kullanılan ünsüzler şunlardır:

/b/, /c/, /ç/, /d/, /d̡/, /f/, /g/, /ğ/, /h/, /h̡/, /ḥ/, /k/, /k̡/, /l/, /m/, /n/, /ŋ/, /p/, /r/, /s/, /ʈ/, /ʂ/, /ʃ/, /t̡/, /ṭ/, /v/, /y/, /z/, /ʒ/, /ʒ̡/, /ʒ̣/

Doğu Türkçesi Vaaz Koleksiyonu metninde gözlemlenen ünsüzler ile ilgili ses olayları:

2.2.2.1. Ünsüz Düşmesi

- $\emptyset < -r-$

İç seste bulunan /-r-/ ünsüzünün düştüğü örnekler bulunmaktadır:

édi [<érđi] (9b/4), *émes* [<érmes] (6b/6)

- Ø < -G-

İç seste bulunan /-G-/ ünsüzünün düştüğü örnekler bulunmaktadır:

ķulaķnı [<ķulķaķnı] (6a/8)

2.2.2.2. Ünsüz Değişmesi

Doğru Türkçesi Vaaz Koleksiyonu metninde görülen ünsüz değişimleri şunlardır:

- p- < b-

pütü- < *biti-* [11b/7] *pitme-* < *bitme-* [4b/3]

- m- ~ b-

men (11a/8), *mundın* (5a/3)

- ħ- < ķ-

ķatunķa [<ķatun] (1b/5)

- -ř- ~ -ç-

Tek bir örnekte iç seste patlayıcı /-ç-/ ünsüzünün sızıcı /-ř-/ ünsüzüne dönüştüğü görölr:

uřnasıķaķa (5b/1)

- /d-/ < /t-/

Metin içerisinde /t-/’nin /d-/’ye dönüştüğü tek bir örnekte görölmektedir:

dégey [<temek] (3b/9)

- /-y/ /-y-/ < /-đ/ /-đ-/

Eski Türkçede, kelime ortasında ve sonunda bulunan /d/ sesi, Orta Türkçe döneminin sonunda /y/ sesine dönüşmüştür. Bu duruma örnek olarak metinde, tek bir örnekte karşımıza çıkmaktadır.

ķoysun (8b/9)

- /f-/ < /p-/

Kelime başı /p/ sesinin /f/ sesine dönüştüğü tek bir örnek görülmektedir:

pādṣāh (10a/8), *fādṣāh* (2b/5)

- /-s/ < /-z/

Doğu Türkçesinde geniş zaman olumsuzluk ekinin -mas < -maz kullanımında /z/ sesinin /s/ sesine dönüştüğü görülür:

almas (4b/1), *barmas* (4a/7), *kılmas* (4a/5), *ketmes* (4a/3)

- /f-/ < /v-/

Tek bir örnekte rastlanılmaktadır.

furuşlar (2a/1)

2.2.2.3. Ünsüz Sedasızlaşması

“Sedasız ünsüzle biten kelimelerden sonra sedalı ünsüzle başlayan bir ek geldiğinde sedalı ünsüz sedasızlaşır” (Berbercan, 2018, s. 49).

taptı (3a/8), *yétken* (11a/2), *çıķķandın* (9b/7), *elbette* (12a/1), *āheste-lik* (6b/4)

Sedasızlaşmanın görülmediği örneklerde bulunmaktadır:

yağķa (12b/4), *cuftlukķa* (3b/1), *kedħudālıkķa* (3b/7)

2.3. Morfoloji

2.3.1. İsim Yapımı

2.3.1.1. İsimden İsim

2.3.1.1.1. İsimden İsim Yapan Yapım Ekleri

Metinde kullanılan isimden isim yapan yapım ekleri şunlardır:

→ /+A/: *keçe* (10a/5)

→ /+An/: *érenlerge* (4b/7)

→ /+ç/: *ķalınç* (12b/6)

→ /+çlllK/: *avārçılıķ* (10b/5)

→ /+GA/: *başķa* (12a/6)

→ /+IIK/, /+IUK/: *atalık* (9b/7), *āhestelik* (6b/4), *bezgeklık* (12a/2), *uzunluık* (5b/2)

→ /+nçI/: *ékinçi* (4a/3), *üçünçi* (8a/8), *törtünçi* (8a/9)

→ /+sAK/: *kursaık* (6b/4)

→ /+sIz/: *hātunsız* (10b/4), *haddsiz* (1a/7), *adedsiz* (1a/7)

→ /+z/: *ağzını* (6a/8)

2.3.1.1.2. Fiilden İsim Yapan Yapım Ekleri

Metinde kullanılan fiilden isim yapan yapım ekleri şunlardır:

→ /-A/: *tola* (12a/6), *yana* (3a/8), *yaraşa* (5a/4), *tapa* (5a/8)

→ /-(U)G/: *ölüg* (5b/4)

→ /-(I/U)K/: *ağrıık* (10b/2)

→ /-mA/: *ayması* (1b/2)

→ /-mAK/: *yumaık* (6b/9), *keltürmek* (8a/8), *aytmak* (8a/9), *oıkumaık* (8b/1), *barmaık* (8b/6)

→ /-mAKIIK/: *kılmağlıık* (5a/4)

2.3.1.2. Fiil Yapımı

2.3.1.2.1. İsimden Fiil Yapan Yapım Ekleri

→ /+IA-/: *taşılap* (4a/3), *zorlap* (4a/7), *bağışlasun* (10a/6)

2.3.1.2.2. Fiilden Fiil Yapan Yapım Ekleri

→ /-Ar-/: *köterip* (8a/3)

Faktitif ekidir:

→ /-DUr-/: *keltürdi* (1b/1), *kıldurğay* (6a/7)

İşlek kullanılan faktitif ekidir:

→ /-(GUr)-/: *belgürdi* (2a/5)

→ /-G(I/U)z-/: *yatıkuzup* (5b/8), *olturğuzup* (6a/4)

İşlek olmayan faktitif ekidir:

→ /-(I/U)ş-/: *furuşlar* (2a/1)

İşteşlik ekidir:

→ /-mA-/: *bolmağınça* (4a/4), *kılmağay* (5a/3), *bilmese* (6b/9), *açmasun* (8b/9)

→ /-r-/: *körgüzdi* (1b/7)

→ /-t-/: *aytıp* (1b/4), *sürtse* (12b/6)

→ /-y-/: *koysun* (8b/9)

2.3.2. İsimler - Çekim Ekleri

Metinde yer alan isim çekim ekleri şunlardır:

2.3.2.1. Çokluk Ekleri

/+IAr/: *cevşenler* (2a/1), *érenlerge* (4b/7), *hakıklarğa* (3a/9), *şarflardın* (4b/1), *çigiklerni* (8b/8)

2.3.2.2. İyelik Ekleri

“İyelik ekleri ismin karşıladığı nesnenin bir şahsa veya bir nesneye ait olduğunu ifade eden işletme ekleridir” (Ergin, 2013, s. 221). Üç adet teklik şahıs ve üç adet çokluk şahıs olmak üzere toplam altı tip iyelik eki vardır:

2.3.2.2.1. I. Tekil Şahıs İyelik Eki

/+(I/U)m/: *yüzüm* (7a/7), *kıblem* (7a/8)

2.3.2.2.2. II. Tekil Şahıs İyelik Eki

Metnimizde tespit edilememiştir.

2.3.2.2.3. III. Tekil Şahıs İyelik Eki

/+I/, /+sI/: *hānesidin* (3a/2), *hişşesi* (3a/8), *özi* (4a/6), *cāmesini* (5a/5), *putını* (5b/7)

2.3.2.2.4. I. Çokluk Şahıs İyelik Eki

Metnimizde tespit edilememiştir.

2.3.2.2.5. II. Çokluk Şahıs İyelik Eki

/+(I/U)ŋ(I/U)z/: *özünüzni* (3b/3), *dīniniz* (9a/9), *imāmunız* (9a/9), *kıbleñiz* (9b/1)

2.3.2.2.6. III. Çokluk Şahıs İyelik Eki

/+IArI/: *mevcūdlarığa* (1a/8), *mezhepleri* (3a/5), *sünnetleri* (3a/2), *niyyetlerini* (6b/7)

2.3.2.3. Aitlik Eki

Metnimizde tespit edilememiştir.

2.3.2.4. Hal Ekleri

2.3.2.4.1. Yalın Hali

İsim kök ve gövdelerinin ek almamış yalın halidir: *élig* (5b/3), *fādṣāh* (2b/5) *ének* (8a/3), *léçek* (5a/1), *ḳalem* (2b/5)

2.3.2.4.2. İlgi Hali Eki

İlgi hali (durumu) ekidir: */+n(I/U)ḡ/*: *mihmānlarnıḡ* (3a/6), *cemā-atnıḡ* (9b/4), *kefennıḡ* (8b/8), *destārıḡ* (5b/8), *ḳıznıḡ* (8a/5)

2.3.2.4.3. Belirtme Hali Eki

Belirtme (yükleme) hali ekidir: */+nI/*: *fermānnı* (2b/6), *cāmesini* (5a/5), *yüzini* (6a/9), *ḳolını* (5b/6), *başıını* (6a/2)

2.3.2.4.4. Yönelme Hali Eki

/+A/, */+GA/*, */+KA/*: *ādemge* (1b/2), *oḡulḡa* (1b/5), *küne* (4a/4), *yerge* (4a/2), *ṣehrḡa* (4a/7), *meclisḡa* (4a/7), *ḥudāḡa* (7a/6), *nāḡa* (11b/9), *yaḡḡa* (12b/4)

2.3.2.4.5. Bulunma Hali Eki

/+dA/: *meclisde* (3a/6), *nāreside* (7b/7), *nemāzıda* (8a/7), *meḡzebleride* (9a/7), *yaḡda* (12b/4)

2.3.2.4.6. Ayrılma Hali Eki

/+dIn/: *ayaḡdın* (5a/7), *gerdānıdın* (5a/8), *başıdın* (5b/1), *içidın* (6b/5), *taşıdın* (6b/5), *dünyādın* (9b/6), *yaḡdın* (12b/5)

2.3.2.4.7. Vasıta Hali Eki

Metinde vasıta durumu *birle* edatıyla sağlanmışır: *maḡmunı birle* (2a/5), *fermānı birle* (2b/6)

2.3.2.4.8. Eşitlik Hali Eki

/+çA/: *barça* (12a/1), *tapanıḡaça* (5a/8), *uṣnasıḡaça* (5b/1), *munça* (3a/7), *āḡirḡaça* (7b/2)

2.3.2.4.9. Yön Hali Eki

Metnimizde tespit edilememiştir.

2.3.2.5. Soru Eki mU

aldınız mu (3b/9), *kıldınız mu* (3b/3)

2.3.3. Sıfatlar

Doğu Türkçesi Vaaz Koleksiyonu metninde kullanılan niteleme ve belirtme sıfatları şunlardır:

2.3.3.1. Niteleme Sıfatları

“Nitelik sıfatları, canlı ve cansız varlıkların renk, şekil, biçim, tat, koku, mesafe, huy, alışkanlık, yetenek, beceri gibi türlü dış ve iç özelliklerini bildiren sıfatlardır” (Korkmaz, 2009, s. 361). Metnimizde geçen niteleme sıfatları şunlardır: *adedsiz şükür* (1a/7), *rāḥat ḥanesidin* (2b/2), *ḥelāl cuftluḡa* (3b/1), *bī-niyyet ferzend* (3b/2), *mazlūm kişilerge* (4b/9), *faḡīr aḡvāl* (5a/4), *bed-nidā* (11a/8)

2.3.3.2. Belirtme Sıfatları

2.3.3.2.1. İşaret Sıfatları

“İşaret sıfatları nesneleri yerlerine işaret etmek suretiyle belirten kelimelerdir” (Ergin, 2013, s. 247).

→ **bu:** *bu rīṣte* (1b/3), *bu bāde-i muḡabbet* (1b/9), *bu tertiplerni* (6b/9), *bu ṭariḡada* (7a/4), *bu du·ā* (9a/1), *bu mes·eleni* (9a/1), *bu dūnyādn* (9b/6), *bu meḡzur* (10a/6), *bu mūnācātni* (11a/5), *bu ḡatmnı* (11b/3), *bu āyetni* (11b/8)

→ **uṣ** ünlem edatıyla kullanılabilir: *uṣ-bu meclisde* (3a/5), *uṣ-bu ḡaḡḡlarḡa* (3a/9), *uṣ-bu murda* (7a/5), *uṣ-bu meytḡa* (7a/7), *uṣ-bu ṭariḡada* (9b/8)

→ **ol:** *ol ḡudāy* (1a/8), *ol ḡudāvend* (2b/3), *ol @āce* (2b/6), *ol ṣehinṣā* (3a/3), *ol yaḡḡa* (12b/4)

→ **ṣol:** *ṣol cāyni* (6b/5)

2.3.3.2.2. Sayı Sıfatları

2.3.3.2.2.1. Asıl Sayı Sıfatları

“Asıl sayı sıfatları, nesnelerin sayısını belirterek onları niteleyen sıfatlardır” (Eraslan, 2012, s. 175).

bir hişşesi (3a/8), *éki cihān* (3b/1), *üç muṭeberğa* (4a/4), *tört kişi* (8b/5), *altı aylık* (4a/2), *on bir kün* (11b/3)

2.3.3.2.2. Sıra Sayı Sıfatları

evvel (5b/5), *ékinçi* (4a/3), *üçünçi* (4a/5), *törtünçi* (8a/9)

2.3.3.2.3. Soru Sıfatları

Metnimizde tespit edilememiştir.

2.3.3.2.4. Belirsizlik Sıfatları

“Belirsizlik sıfatları nesneleri belirsiz olarak bildiren sıfatlardır” (Ergin, 2013, s. 254).

→ **az:** *azı üç aylık* (4a/2)

→ **barça:** *barça bezgekliki yok* (12a/1)

→ **bir:** *bir şehrdin* (4a/6), *bir tutam* (5a/7), *bir kısım* (6a/5)

→ **cemi:** *cemiṭ tekbírleri* (7a/5), *cemiṭ ehl-i sünnet cemāʿat* (9b/4)

→ **fulān:** *fulānınıñ oğlu* (9a/3), *fulān bibiniñ haqqı* (3a/7),

→ **her:** *her kün* (11b/1), *her kim* (12a/4), *her kısım* (12b/7)

→ **yana:** *yana bir şehrga* (4a/7)

2.3.4. Zamirler

“Ardından bir nesne, veya kimse kavramı olan, dolayısıyla bir adın yerini tutan kelimeye zamir deriz” (Banguoğlu, 2019, s. 356).

Doğu Türkçesi Vaaz Koleksiyonu metninde geçen zamirler şunlardır:

2.3.4.1. Kişi Zamirleri

Teklik			
Yalın Hali	<i>men</i> (11a/8)	-	<i>ol</i> (2b/3)

İlgi Hali	-	-	<i>anı</i> (5a/5)
Yönelme Hali	-	-	-
Belirtme Hali	-	-	<i>anı</i> (12a/1)
Bulunma Hali	-	-	-
Ayrılma Hali	-	-	<i>andın</i> (5b/5)

Çokluk			
Yalın Hali	<i>biz (9b/7)</i>	<i>siz (9a/4)</i>	-
İlgi Hali	-	-	-
Yönelme Hali	-	-	-
Belirtme Hali	-	-	-
Bulunma Hali	-	-	-
Ayrılma Hali	<i>bizlerdin</i> (9b/8)	<i>sizlerdin</i> (4b/1)	-

2.3.4.2. İşaret Zamirleri

Teklik		
Yalın Hali	<i>bu</i> (11b/8)	<i>ol</i> (11b/9)
İlgi Hali	-	<i>anıη</i> (5a/5)
Yönelme Hali	-	-
Belirtme Hali	-	<i>anı</i> (12a/1)
Bulunma Hali	<i>munda</i> (11a/9)	-
Ayrılma Hali	<i>mundın</i> (5a/3)	<i>andın</i> (5b/7)
Eşitlik	<i>munça</i> (3a/7)	-

2.3.4.3. Belirsizlik Zamirleri

→ *barça*: *barça* (12a/1)

→ *başka*: *başka* (12a/6)

→ *fulān*: *fulānınıη* (9a/3)

→ *her*: *her* (12b/3)

→ *kimerse*: *kimerseniniη* (10a/4)

→ *nemerse*: *nemerse* (8a/7)

2.3.4.4. Dönüşlülük Zamirleri

Öz	
Yalın Hali	<i>öz</i> (4a/8)

İlgi Hali	ø
Yönelme Hali	ø
Belirtme Hali	özini (4b/2)
Bulunma Hali	ø
Ayrılma Hali	ø
Eşitlik	ø

2.3.4.5. Birliktelik Zamirleri

Beraberlik ifade eden zamirlerdir: *birbirige* (1b/5)

2.3.5. Zarflar

“Cümle içinde, fiilin yapılışıyla ya da gerçekleşmesiyle ilgili olmak üzere, fiili belirten; fiile tarz (nitelik, nasıllık), miktar (azlık-çokluk), yer-yön ve zaman ilgisiyle bağlanan isimlerdir” (Berbercan, 2018, s. 71).

2.3.5.1. Tarz Zarfı

āhestelik birle yuğay (6b/4), *ğam kezer* (1b/6), *hāzır olturğan* (3a/6), *rağıp bolup* (3a/9), *hoşuķığaça katıp* (5b/7)

2.3.5.2. Miktar Zarfı

ziyāde kıllur (5a/3)

2.3.5.3. Yer Yön Zarfı

çep (5b/8), *taşydın* (6b/5), *içidin* (6b/5), *öñ* (5b/9), *yanını* (6b/3)

2.3.5.4. Zaman Zarfı

āyılık (4a/2), *keçe-si* (10a/5), *kin* (9b/7), *her kün* (11b/1), *hālā* (9b/6), *leyyāl* (b/9), *elhal* (9b/6)

2.3.6. Edatlar

“Edatlar; cümleler, kelime grupları ya da kelimeler arasında çeşitli ilgiler kurmak için araç vazifesi gören kelimelerdir” (Berbercan, 2018, s. 73). Doğu Türkçesi Vaaz Koleksiyonu metninde geçen edatlar şunlardır:

2.3.6.1. Çekim Edatları

Başkalık, farklılık ifade edenler: *başka* (12a/6)

2.3.6.2. Bağlama Edatları

belki (1a/8), *birle* (4a/8), *çünkü* (7b/5), *eger* (8b/3), *hāh* (3a/1), *ki* (4a/1), *kim* (5a/3),

üçün (3b/2) *ve* (12b/7), *veyā* (11b/6) *yana* (3a/6), *ya-ní* (3a/1)

2.3.6.3. Kuvvetlendirme Edatları

hem (4b/8)

2.3.6.4. Ünlem Edatları

ey (9a/3), *uş-bu* (7a/5), *yā* (4a/7)

2.3.6.5. Tekerrür Edatları

yana (5a/1)

2.3.7. Fiil Çekimi

2.3.7.1. Basit Çekim

Fiil kök ya da gövdelerinin fiil çekim ekleriyle çekimlenmesine fiilin basit çekimi denir. Türk dilinde haber kipleri ve tasarlama kipleri olarak iki temel kip vardır.

2.3.7.1.1. Haber Kipleri

2.3.7.1.1.1. Geniş Zaman

Doğu Türkçesi Vaaz Koleksiyonu metninde geniş zaman çekimi *-r / -Ar / -Ur* + [şahıs zamiri] ile olumsuz geniş zaman çekimi ise */-mAs/*+ [şahıs zamiri] ile yapılır:

Şahıslar	<i>-r / -Ar / -Ur</i>
I. Teklik Şahıs	Ø
II. Teklik Şahıs	Ø

III. Teklik Şahıs	<i>yeter</i> (11b/5), <i>yuyar</i> (5b/6),
I. Çokluk Şahıs	∅
II. Çokluk Şahıs	∅
III. Çokluk Şahıs	∅

Olumsuz geniş zaman çekimi

almas siz (4b/1), *kılmas siz* (4a/5), *barmas siz* (4a/7)

2.3.7.1.1.2. Şimdiki Zaman Çekimi

“Harezmi Türkçesinde ortaya çıkan ve Kıpçak Türkçesinde de devam eden -A zarf-fiil ekinin tur- yardımcı fiili ve onun geniş zamanı olan turur ile birlikte oluşturdukları şimdiki zaman çekimi Çağatay Türkçesinde yaygın olarak kullanılmaktadır” (Argunşah, 2020, s. 194). Şimdiki zaman çekimi metnimizde sadece tek örnekte görülmektedir: *kir-edür* (9b/7)

2.3.7.1.1.3. Öğrenilen Geçmiş Zaman

Öğrenilen geçmiş zaman çekimi metnimizde tek örnekte görülmektedir: *dé-pdür* (10a/2)

2.3.7.1.1.4. Görülen Geçmiş Zaman

/-d(I/U)/ ~ /-t(I/U)/ +[şahıs eki]

Şahıslar	<i>/-d(I/U)/ ~ /-t(I/U)/ +[şahıs eki]</i>
I. Teklik Şahıs	<i>aldım</i> (3b/9), <i>kıldım</i> (3b/4)
II. Teklik Şahıs	∅

III. Teklik Şahıs	<i>keltürdi (1b/1)</i>
I. Çokluk Şahıs	$\emptyset$
II. Çokluk Şahıs	<i>aldırız (3b/9), kıldırız (9b/6)</i>
III. Çokluk Şahıs	$\emptyset$

Görülen geçmiş zaman çekiminin olumsuz hali metnimizde görülmemektedir.

2.3.7.1.1.5. Gelecek Zaman

/-GAy/ +[şahıs zamiri]

Şahıslar	<i>/-GAy/ +[şahıs zamiri]</i>
I. Teklik Şahıs	<i>kılğay men (7a/5)</i>
II. Teklik Şahıs	$\emptyset$
III. Teklik Şahıs	<i>yuğay (5b/7), dégey (3b/9)</i>
I. Çokluk Şahıs	$\emptyset$
II. Çokluk Şahıs	$\emptyset$
III. Çokluk Şahıs	<i>kılğaylar (6b/8)</i>

Olumsuz şekli, */-mA/* olumsuzluk ekiyle yapılmaktadır:

Metnimizde gelecek zamanın olumsuzu tek bir örnekte görülmüştür: *kılmağay (5a/3)*

2.3.7.1.2. Dilek Kipleri

2.3.7.1.2.1. Emir Kipleri

Emir çekimi her şahıs için farklı bir şekilde çekimlenir:

Şahıslar	$\emptyset$
I. Teklik Şahıs	$\emptyset$

II. Teklik Şahıs	ø
III. Teklik Şahıs	<i>koysun (8b/9), oğusun (9a/1)</i>
I. Çokluk Şahıs	ø
II. Çokluk Şahıs	<i>beriñ (9b/8)</i>
III. Çokluk Şahıs	ø

Olumsuz şekli, /-mA/ olumsuzluk ekiyle yapılmaktadır.

Metnimizde emir kipinin olumsuzu tek bir örnekte görülmüştür: *açmasun (8b/9)*

2.3.7.1.2.2. Şart Kipi

/-sA/ +[şahıs eki]

Şart kipi metnimizde sadece 3. Teklik Şahıs Çekiminde kullanılmaktadır: *çıksa (6a/5), bolsa (11b/7), oğusa (8a/5), salsa (12a/9)*

Olumsuz şekli, /-mA/ olumsuzluk ekiyle yapılmaktadır: *bilmese (6b/9), bolmasa (5a/5)*

2.3.7.1.2.3. Gereklilik Kipi

Doğu Türkçesi Vaaz Koleksiyonu metninde gereklilik kipi görülmemektedir.

2.3.7.2. Partisipler

“İsimfiil olarak da bilinir; cümle içinde fiillerin isim veya sıfat görevinde kullanılan şeklidir. Fiil kök veya gövdesine getirilen ve zaman anlamı taşıyan partisip ekleriyle oluşturulur. Partisiplerde fiilin anlamı korunmakla birlikte fiilin cümledeki fonksiyonu isim olur; yani fiil isim olarak ifade kazanır ve isim olarak çekimlenir” (Berbercan, 2018, s. 86).

Doğu Türkçesi Vaaz Koleksiyonu metninde kullanılan partisip ekleri şunlardır:

→ /-GAn/ ~ /-KAn/

Geniş zamanı veya geçmiş zamanı karşılar:

olturğan (3a/6), kirgen (8b/7), çıkkandın (9b/7), yétken (11a/2)

2.3.7.3. Gerundiumlar

“Gerundium, bir fiilin bildirdiği hareketi, bir zarf-fiil şeklinde ifade eder” (Eckmann, 1988, s. 107).

→ */-G(I/U)nça/ ~ /-K(I/U)nça/*

bermegünçe (4a/1), *aytğunça* (8a/3)

→ */-mAy/*

Olumsuzluk bildirir:

kalmay (12a/1)

→ */-p/ ~ /-(I/U)p/*

zorlap (4a/7), *yup* (5a/5), *saçıp* (12b/6), *alıp* (4a/7), *yolup* (12a/8)

2.3.7.4. Cevheri Fiil

“i- ek-fiilinin dildeki görevi, ad soylu kelimeleri fiil durumuna getirmek ve basit zamanlı kiplerden birleşik zamanlı kipler oluşturmaktır” (Korkmaz, 2009, s. 702). Metnimizde é- fiili, isimlere gelerek bildirme fonksiyonuyla kullanılmıştır. *ka-be édi* (9b/1), *islām édi* (9a/9), *guvāhı édi* (9b/4), *lāzım émes* (6b/6)

2.3.7.5. Birleşik Fiiller

“Birleşik fiiller, bir ad ile yardımcı fiilin veya iki ayrı fiil şeklinin yahut da ad soylu bir veya birden fazla kelime ile bir esas fiilin birleşmesinden oluşan ve tek bir kavrama karşılık olan fiil türleridir” (Korkmaz, 2009, s. 150).

2.3.7.5.1. Yardımcı Fiiller İle Yapılan Birleşik Fiiller

Doğu Türkçesi Vaaz Koleksiyonu metnimizde tespit edilen yardımcı fiiller, “ber-, bol- ét-, kıl-” olarak tespit edilmiştir:

→ **ber-**: Genellikle yabancı kökenli bir kelimeyle birleşir:

cevāb beriη (9b/8), *selām bermek* (8b/3), *şadaķa bersün* (11b/4), *ruhşat bermegünçe* (4a/9)

→ **bol-**: Sıklıkla yabancı kökenli kelimelere gelmektedir:

émin bolğay (12a/6), *yoğ bolğan* (12a/2), *ğalāş bolmağ* (10b/7), *ağvāl bolsa* (5a/4),
rāğıb bolup (3a/9)

→ *ét-*: Metnimizde tek bir örnekte görülmektedir:

istiğfār étsün (11a/5)

→ *ğal-*: Sıklıkla yabancı kökenli kelimelere gelmektedir:

iğtidā ğıldım (7a/8), *niyyet ğılmağ* (8a/8), *ziyāde ğılur* (5a/3), *ğatim ğılsun* (11b/2),
ğarām ğılıp (12a/8)

3. METİN

1 [1a]

1 *ḥuṭbe-i nikāḥ*

2 *bismi'llāḥi'r-raḥmāni'r-raḥím.*

3 *ḵālallahi te-ālí bismi ḥalík ve enkiḥūl*

4 *eyāmā minkum veş şāliḥíne min -ibādikūm*

5 *ve imāikūm in yekūnū fuḵarāe yuḡnihimullahu*

6 *min faḍlih vallāhu vāsi-un -alim¹.*

7 ḥadsiz ḥamd-ü @enah ve -adedsiz şükür bî-müntehā

8 ol ḥudāy bî-hemtāğa kim ferzend ādem belki mevcūd

2 [1b]

1 -larığa keltürdi. irtibāṭ iştihālîḵ rîşte-sidin

2 ḥazret-i ādemge ḥazret-i ḥavvānı ayması birle ülfet ve

3 cuft-lıḵ-nı tüzdi ve bu rîşte muḥabbet birle

4 eczî -ālem-ni evlād bení ādem-ni bend ayıp atanı

5 oḡul-ğa érni ḥatun-ğa peyvend éylep birbirige

6 maḥrem rūzgār munisi ḡam kezer tapıp. *velḵaytu*

7 -aleyke muḥabbeten minni² çāre-sin körgüzdi

¹ Nur süresi 32. ayet

² Taha süresi 39. ayet

8 ve cerime nūşan bâde-i taleb ve teşvelbân

9 bâde tapıp. bu bâde-i muḥabbet nuş-â-nūşdın

3 [2a]

1 şevk ahîr cevşen-ler ve zevk anız furuş-lar birle

2 ‘*zuyyine linnâsi hubbu-şşehevâtî*’³ işâreti birle

3 nizâm-ı âlem ve intizâm benî âdem-ğa bu [...]

4 efzâ ve dağdağa ve cennet âsâ ve zînet ve ârâyiş

5 belgürdi ve *halaḡnākum ezvaca*⁴ mażmûnı birle

6 ḡazret-i âdem-ni ḡazret-i ḡavvâğa, ḡazret-i ibrahîm aleyhi-s-selâm-nı

7 bibi sâreğa, ḡazret-i yusuf-nı züleyḡâğa, ḡazret-i

8 muḡammed muşṡafî şallallāhu aleyhi ve sellem-ni ḡadıçe kübra-ğa,

9 ḡazret-i alı murtaẓı-nı fâtma zḡhreğa, cuft éylep.

4 [2b]

1 tevellüd nebe sel birle ve ziyât benî âdem-ni

2 râḡat ḡane-sidin vücûdge şânesiğa keltürdi.

3 *fe tebârekallāhu aḡsenul ḡālîkîn*⁵ ol

4 ḡudâvend cihân ve ḡālîḡ lavn mekân cā-ilülnür

5 ve zḡlm ve ḡālîḡ levḡ ve ḡalem fādşāḡ âlem-i perverdigār

³ Al-i İmran süresi 14. ayet. Al-i İmran süresi 14. Metinde cübbe olarak geçmekte, ayetin aslı hubbu diye.

⁴ Nebe süresi 8. ayet

⁵ Müminün süresi 14. ayet

6 -nıñ fermānı birle ol  āce *ṭaha* ve *yāsín*

7 ve res l *rabbu'l  alemín. levl ke lem  ḥ lakt 'l efl ke*

8 ta lık  ab-ı  avseyn o edn  mi-r  lık m h

9 ruy  ve el ems ve el u   ve s nb l muy ve leyy l

5 [3a]

1 eza sübhā ya-ní şefā-at hāh rüz-ı cezā hazret-i

2 muḥammed muştafî şallallāhu aleyhi ve sellem-niñ sünnet-leri

3 birle ol şehinşā şerī-at ve pişvā ehl-i

4 tarikat ya-ní hazret-i imām ā-zam, ebū hanīfe küfī

5 rahmetü-l-lahi aleyhi-niñ mezheb-leri birle uş-bu

6 meclis-de hāzır olтурған mihmān-larınıñ

7 guvāh-lıķı birle fulān bibi-niñ ḥaqqı ka-bi bir munça

8 ta-ayyün taptı. bir ḥişşe-si mehir-i mu-accel yana bir ḥişşe-si

9 mehir-i mü-eccel uş-bu ḥaqq-larğa rāzı ve rāğıb bolup.

6 [3b]

1 éki cihān ḥelāl cuftluķğa ve sünnet kedḥudalıķ-ğa

2 be-niyyet ferzend üçün çehār umūr şer-anı kabül

3 kılıp özüniz-ni fulānı-ğa kabül kıldınız mu?

4 kıldım dégey. fulān-çı-nıñ ḥaqqı ka-bi bir munça

5 ta-ayyün taptı. bir ḥişşe-si mehir-i mu-accel yana bir ḥişşe-si

6 mehir-i mü-eccel uş-bu ḥaqq-larğa rāzı ve rāğıb bolup.

7 éki cihān helāl cuft-lūk üçün ve sūnnet kedhudā

8 -lıkğa be-niyyet ferzend üçün çehār umūr şer-ayini

9 kâbul kılıp aldınız mu? aldım dégey.

7 [4a]

1 çehār umūr şartı ol bolur ki özi rızā bermegünçe

2 tolası altı aylık azı üç āylık yerge bî-nafaқа

3 taşlap ketmes siz. ékinçi şart ol bolur ki

4 üç küne şādır bolmagunça üç mu·tebergā guvāh-la

5 -magunça e@er darb kılmas siz. üçünçi şart ol

6 bolur ki özi rızālık bermegünçe bir şehrdin yana bir

7 şehrgā yā bir meclis-ğa zorlap alıp barmas siz.

8 törtünçi şart ol bolur ki öz rızālıkı birle ruḥṣat

9 bermegünçe ḥāh bende ḥāh āzar şuret қarabaş

8 [4b]

1 almas siz. bu şart-lardın küllí cüzí sizler

2 -din şādır bolsa, özini ḥaram kılıp. ta·ayyün bolğan

3 ḥaqqı ka·bi-ni ālsun dégey (āyet-ni pitmedün).

4 *bi-raḥmetike yā er-raḥm er-rāḥimín.*

5 *kefen kılmak-nıñ beyānı*

6 mes·ele kefen üç kısım-dur kefen 1 sünnet kefen 2

7 kifāyet kefen 3 żarūret - kefen sūnnet érenlerge

8 üçündür. izār amışa lifāfe seta ılmaq hem

9 obdan-dur. mazlūm ıřı-lerge beř-dür. izār

9 [5a]

1 kāmıŝa lifāfe léçek yana bend kefen kifāyet ér mazlūm

2 kiŝige éki-dür. izār lifāfe mazlūm kiŝige léçek-ni

3 ziyāde kıılır. mundın kim kıılmağay. kefen zarūret

4 fakır aḥvāl bolsa, ḥālīga yaraşa lifāfe kıılmağlık ol hem

5 bolmasa, ölüg-niñ cāme-sini pāk yup anıñ birle

6 kefen kıılmaq evvelidür. izār birle lifāfe-niñ miqdārı

7 baş ayağıdın bir tutam uzun bolğay. kāmıŝa-nıñ

8 miqdārı gerdanıdın tapanığaça bolğay. toğrası

9 -nıñ miqdārı ölüg-ni yörgegünçelik eçig-niñ miqdārı

10 [5b]

1 başıdın uŝnasığaça bolğay. destārniñ

2 uzunluğı üç yörgem bolğay. toğrası üç

3 élig miqdārı bolğay āmín.

4 *ölüg yumak-nıñ aḥkāmı*

5 ölüg-niñ evvel yüzini yuyar. andın éki

6 kolını ceynekiğaça kıatıp yuyar. andın kin

7 éki pūtını hoşukıǵaça atıp yuǵay. andın kin

8 ep yanı birle yatuzup öñ yanı-nı üç mertebe

9 yuǵay. andın öñ yanı birle yatuzup ep

11 [6a]

1 yanı-nı üç mertebe yuğay. fevtini tizi bilen

2 koşup yuğay. andın başını yuğay. andın

3 çep yanı birle yatқuzup öň yermine yuğay. andın

4 olturğuzup қursaқını yuğay.

5 *yana bir kısım ölüg yumaқ-nıñ tarıқası*

6 evvel putını yuğay. andın қolını yuğay.

7 andın istincā қıldurğay. āğzını burnını

8 қulaқını pāhte birle yuğay. andın āğzıға burnıға

9 pāhte tıқıp türüp yüzini yuğay. andın

12 [6b]

1 andın kin başını yuğay. andın çep yanı birle

2 yatқuzup öň yanını yuğay. öň yanı birle

3 yatқuzup çep yanını yuğay. andın olturğuzup

4 қursaқını āheste-lik birle yuğay. andın ölüg

5 -nıñ içidin taşıdın bir nemerse çıқsa, şol cāynı

6 yuğay. ğusl-nı eҳade қılmaқ lāzım émes

7 ve ölüg-ni yuyarda ğusl niyyet-lerini oquğay

8 ve hem beş ímān altı kelime-ni oqup du-ā kılgaylar.

9 bu tertip-lerni bilmese ölüg yumaķ dñrñst émes.

13 [7a]

1 kıyāmet küni da·vāger bolur.

2 *bi-raḥmetike yā er-raḥm er-rāḥimín.*

3 *ölüg-niñ nemāzı farz kifāye-dür*

4 evvel bu ıarıka-da niyyet kılğay-kim niyyet edā

5 kılğay men. uş-bu murda nemāzını cemi· tekbírleri birle

6 @enāsı ħudāğa dūrūdı ħazret-i muḥammed muştafi

7 şallallāhu ·aleyhi ve sellem-ğa @evābı uş-bu meyt-ğa yüzüm kıble-ğa

8 kıblem be-cihet ka·be şerefiğa iktidā kıldım. ·ibādet

9 ħālişen lillāhi te·ālî-ğa allahu ekber dép şürü·

14 [7b]

1 kılğay. kavim iktidā kıldım. ħazır imām-ğa allahu ekber

2 désün. andın *sübḥaneke allahüm*-ni tā āḥirğaça oqup

3 yana allahu ekber désün. andın *allahümme şalli ·ali allahümme*

4 *-bareke*-ni oqup yana allahu ekber désün. andın

5 çünki ér kişi bolsa, yā çünki mazlūm kişi bolsa, *allahümme*

6 *ağfirli* oqusun. andın allahu ekber dép selām bersün.

7 ölüg nâreside oğul belâ bolsa, *allahümme*

8 *ecelü*-ni okuğay.

9 ölüg nâreside kız bolsa, *allahümme ecelühe*

15 [8a]

1 -ni okup allahu ekber désün. andın éki kolını

2 tüyin sālıp andın kin selām bersün. nemāz ve tekbír

3 aytğunça ének köterip āsmānga kaylasa,

4 bid-āt-dur ve hem oğul-nıñ du-āsını kızğa kıznıñ

5 du-āsını oğul-ğa okusa, nemāz mekrūh bolur.

6 mes-ele

7 meyt nemāzıda tört nemerse farz-dur. evvel

8 niyyet kılmak. ékinçi kıble-ğa yüz keltürmek. üçünçi

9 kıyām kılmak. törtünçi tört tekbírni aytmaq

16 [8b]

1 farz-dur. @enā okumak dūrūd okumak. vācib

2 *allahümmeğfirli heyar⁶ allahümme ecelü allahümme ecelühe*

3 okup selām bermek sünnet-dür. eger mazlüm

4 kişi bolsa, *allahümme min ahyataha-nı* okumak

5 sünnet-dür. andın ölügni tört kişi maqbere-ğa

6 alıp barmaq hem sünnet-dür. andın ölügni gūrğa

7 alıp kirgen kişi ölüg-niñ yüzini kıble-ğa

8 māyil kılıp koyğay kefen-niñ çigiklerini

9 yaşıp qoysun ölüg-niñ yüzini açmasun.

⁶ Cenaze namazında okunması gereken dualar

17 [9a]

1 laḥidge kirgen kişi bu du·ā ve bu mes·ele-ni oқusun.

2 dép-dür (āyetni pitmedün).

3 mes·ele bu dur ey fulānı-nıñ oğı yā fulānı-nıñ

4 kıızı fulānı siz ḥudāy-ı te·ālī-nıñ bende-si édiñiz.

5 ḥazret-i muḥammed resūllullah-nıñ ümmeti édiñiz.

6 çehāryār bā-şefālar-nıñ dōstı édiñiz. imām

7 a·zam raḥmetül-lāhi ·aleyhi-nıñ mezḥep-leride édiñiz.

8 ibrahīm ḥalılul-lāh-nıñ millet-leride édiñiz.

9 dıñız islām édi. imāñız kūrān édi.

18 [9b]

1 kıbleñiz ka·be édi. *lā ilāhe illa·llāh muḥammeden*

2 *resūlu·llāh* imāñız édi. *eşhedü en lā ilāhe*

3 *illa·llāh ve eşhedü enne muḥammeden ·abdühü ve resūlüh*

4 imāñızñıñ guvāhı édi. cemi· ehl-i sünnet cemā·at

5 -nıñ guvāhlıķı birle mü·mín müselmān édiñiz.

6 elḥal bu dünyādın āḥiret-ğa sefer kıldıñız. ḥālā

7 biz çıķķandın kin münker nekir atalık éki ferifte kiredür.

8 uş-bu tarıka-da cevāb beriñ. bizlerdin

9 becil boluñdép. andın elem-ni müfliñ-ğaça

19 [10a]

1 amenaresül-nı tã ahiriğaça okup. ölüg-ğa

2 baħş kılıp. andın buyan çıksun dép-dür.

3 vallāhu ālem.

4 eger kimerseniñ ħāceti bolsa, küllí cüzí murādı

5 üçün sure-i tebārek-ni cum-a keçe-si on bir mertebe

6 okup. bu mezkur ħazret-niñ barlarıǵa bağışlasun.

7 eger āħiret mühimi bolsa, aħmed-i mürsel-ğa bağışlasun.

8 eger pādşāh-lık bolsa, aħmed-i ħızırveyge bağışlasun.

9 eger dünyālık mühimi bolsa, aħmed-i erķam-ğa bağışlasun.

20 [10b]

1 eger ferzend ħalebi bolsa, aħmed-i kebırǵa bağışlasun.

2 eger aǵrıķ şıħħat tapmaq üçün bolsa, aħmed-i camiǵa

3 bağışlasun. eger ğayb yā sefer üçün bolsa,

4 aħmed-i yesevıǵa bağışlasun. eger ér ħatun

5 -sız avārçılık üçün bolsa, ímām aħmed-i ħanbel-ğa

6 bağışlasun. eger bend zendān-dın ħalāş

7 bolmak için bolsa, ahmed-i muhtarğa bağışlasun.

8 eger düşmen-ni tefrika-sı için bolsa, ahmed-i

9 [...]ğa bağışlasun. eger zirāat için

21 [11a]

1 bolsa, aḥmed-i cürcānıǵa baǵıǵlasun. eger

2 oǵrı alǵan ve yétken üçün bolsa, aḥmed-i ḥayberǵa

3 baǵıǵlasun. eger ʿilm ʿalebide bolsa, aḥmed-i revende-ǵa

4 baǵıǵlasun. ḥatm-din fāriǵ bolup yétmiş mertebe

5 istiǵfār étsün. yétmiş mertebe bu münācāt-nı

6 aytsun. münācāt

7 sulṭān dilim be-ǵam-kend / sulṭān dilim ḥurrem-kend

8 sulṭān bed-nidā ḥal men / sulṭān bir erdgār men.

9 eger munda maḳṣūdı ḥāsıl bolmasa, yekṣenbe küni

22 [11b]

1 baǵlasun. her kün vaḳt-nı ozmaḳ sure-i tebārekeni

2 ḥatm kılsun. ḥehārṣenbe ötüp yana ḥehārṣenbege

3 on bir kün bolur. bu on bir künde bu ḥatm-nı temām

4 kılıp ṣerbetı kılıp ṣadaḳa bersün. inṣāallah

5 muradıǵa yeter ve allahu aʿlem bā-ṣevāb

6 eger kiṣi-niḡ yüreki tola salsa ve yā ḥafǵan

7 bolsa, sure-i fātiḥa-nı pütüp ol kâğıznıñ

8 ḥaṭṭını yup içse def bolur ve hem bu āyet-ni

9 nāñğa pütüp bezgek bolğan kişige berse ve ol

23 [12a]

1 kişi anı yése elbette hayâl-ğa kalmay. barça

2 bezgeklili yok bolğan *lemmā tecellā rabbuhu*

3 *-ilcebeli ce'alehu dekken veħarra mūsā şa'ikā(an)*⁷

4 her kim sure-i yāsın-ni özi birle tutsa,

5 divâne veyā canı sarañ bolmağdın émin

6 bolğay ve başka tola işlerğa hāşşiyeti bardur.

7 eger kişiğe sögel çıksa, bu āyet-ni üç

8 mertebe okup çalma-ğa dem kılıp sögel-ni yolup

9 alıp ākın suğa salsa def bolur. āyet

24 [12b]

1 *ve yes'elūneke anil cibāli fe kul yensifühā*

2 *rabbí nesfā⁸ fe yezeruhā kā-an şafşafā⁹*

3 *lā terā fihā ivecen velā emtā¹⁰* her kim sure-i fātiħa-nı

4 pakize cāme pütip yağda yup. ol yağka sure-i

5 fātiħa-nı yétmiş mertebe okup. ol yāğdın

⁷ Araf süresi 143. ayet

⁸ Taha süresi 105. ayet

⁹ Taha süresi 106. ayet

¹⁰ Taha süresi 107. ayet

6 saçıp illet-nin ā-zasığa sürtse kalınç

7 yel ağık sefkül ve hem her kısım maraz yare

8 bolsa def bolur.

9 *āmīn rabbu-l ālemīn.*

4. ÇEVİRİ

1 [1a]

1 Nikah Hutbesi

2 Rahman ve rahim olan Allah'ın adıyla.

3 Yüce Allah buyurdu ki: Aranızdaki bekârları,

4 kölelerinizden ve cariyelerinizden iyi davranışta (iyi insan) olanları evlendirin.

5 Eğer bunlar fakirseler, Allah kendi lütfu ile onları zenginleştirir.

6 Allah, (lütfu) geniş olan ve (her şeyi) bilendir.¹¹

7 O'na sonsuz (ve) sayısız şükürler olsun.

8 O, Allah eşsiz ki insanoğlunu (yarattı) var etti.

2 [1b]

1 Hazret-i Âdem ve Hazret-i Havva'ya (aralarında)

2 arzu, istekle bağ kurmalarını ve (onlara) eş olmalarını bildirdi.

3 Bu sevgi (gönül) bağı ile

4 beni dünyaya yaratılmışların atası olarak söyledi, bildirdi.

5 Erkeği kadına birbirlerine ulaştırıp

¹¹ Nur suresi 32. ayet meâli

6 zamanla üzerlerindeki gizli sıkıntıyı giderdi.

7 Senin üzerinden benden bir sevgi koydum¹² çaresini gösterdi.

8 İçki içmek arzusuyla suç işlediniz.

9 Bu gönül (sevgi) içkisini bulup sürekli içtiniz.

¹² Taha suresi 39. ayet meâli

3 [2a]

1 İstekle onlarca son vuruşuyla

2 zevkine, süsüne aşırı düşkün insanlara¹³ işaret ile

3 rahatına düşkün süslü insanların

4 bu dünya düzeninde rahatlığını arttırır.

5 Sizi çiftler halinde yarattık¹⁴ manasıyla

6 Hazret-i Adem'i Hazret-i Havva'ya, Hazret-i İbrahim'i ,O'na selam olsun,

7 Sare Hanım'a, Hazret-i Yusuf'u Züleyha'ya, Hazret-i

8 Muhammed Mustafa'yı ,Allah'ın selamı onun üzerine olsun, Hatice Kübra'ya,

9 Hazret-i Ali'yi ,seçilmiş, Fatma'ya ,Venüs, eş eyledi.

4 [2b]

1 İnsan su ile meydana geldi.

2 Hücresi, vücudu kemik haline getirildi.

3 O, Allah yaratanların en güzelidir.¹⁵ O,

4 dünyanın sahibi ve renklerin nurlu yaratıcısı

5 zulmü, levhayı, kalemi yaratan Allah'ın

6 Taha ve Yasin surelerinde buyruğuyla

7 Hazret-i Muhammed sen olmasaydın alemini yaratmazdım.

8 Miraç gecesi ay Kabe-i Kavseyn'de Allah'ın nuru gibi çok (parlıyordu).

9 Kuşluk vakti, yüzün güneş, yıldız, sümbül (olsun).

¹³ Al-i İmran suresi 14. ayet meâli

¹⁴ Nebe suresi 8. ayet meâli

¹⁵ Müminun suresi 14. ayet meâli

5 [3a]

- 1 Allah'tan kıyamet günü şefa'at isteyin. Hazret-i
- 2 Muhammed Mustafa'nın ,Allah'ın selamı onun üzerine olsun, sünnetleri
- 3 ile o şariat ve tarikatın şahlar şahı
- 4 imamları yani Hazret-i İmam-ı Azam'a, Ebu Hanife Küfi'nin
- 5 ,Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun, mezhepleri ile işte bu
- 6 sohbetinde hazır bulunan (oturan) misafirlerin
- 7 tanıklığı ile filan hanımın mehir hakkı
- 8 meydana çıktı. Bir payı (mehir) peşin yine bir payı
- 9 (mehir) sonra (vermek üzere) işte bu haklara razı olmayı isteyip

6 [3b]

- 1 iki dünyada helâl eşliğe ve yardımcılığına
- 2 niyetle çocuk için dört şariat kuralını kabul
- 3 edip kendinizi filana kabul ettiniz mi?
- 4 Ettim diyerek, filancanın mehir hakkı burada
- 5 ortaya çıktı. Bir hissesi (mehir) peşin yine bir hissesi
- 6 (mehir) sonra (vermek üzere) işte bu haklara razı olup, isteyen
- 7 iki dünyada helâl eşlik için ve yardımcılık için
- 8 niyetle evlat için dört şariat kuralını
- 9 kabul edip aldınız mı? Aldım diyecek.

7 [4a]

- 1 Dört şart odur ki: (Birinci şart) kendi rızası olmadan
- 2 çoğu altı aylık, azı üç aylık yere nafakasız (parasız)
- 3 dışlayıp (bırakıp) gidemezsiniz. İkinci şart odur ki
- 4 üç gün içinde ortaya çıkmayınca üç uygun (saygın) tanık
- 5 olmadan (kötü) iz, işaret vuramazsınız. Üçüncü şart
- 6 odur ki kendi rızası olmadan bir şehirden başka bir
- 7 şehre ya da bir sohbeta zorlayarak, alıp gidemezsiniz.
- 8 Dördüncü şart odur ki kölenin kendi rızası olmadan
- 9 köleye zarar (verip) alamazsınız.

8 [4b]

- 1 Bu şartlar hanginizde
- 2 ortaya çıkarsa kendisi yasak (haram) ederek beliren
- 3 mehir hakkını alsın diyerek (ayeti bitirmeden).
- 4 Merhametlilerin en merhametlisine övgüyle (Allah).
- 5 Kefen Yapmanın Açıklaması
- 6 Kefenleme üç kısımdır: 1. kısım Sünnet Kefen. 2.
- 7 kısım Kifayet Kefen. 3. kısım Zaruret Kefen. Sünnet Kefeni erkekler
- 8 içindir. Örtü, gömlek, sargı (ile) örtmek
- 9 iyidir. Mazlum kişiler (için) beştir. Örtü

9 [5a]

- 1 gömlek, sargı (ve) tekrar örtüyle bağlamak (gerekir). Kifayet Kefeni mazlum erkek
- 2 kişiye iki (parça)dır. Mazlum kişinin (başını) ve belinden aşağısını kefenlemek
- 3 yeterlidir. Bundandır ki (mazlum kişiye) zaruret kefen yapılmaz.
- 4 Fakir haldeyse faniye (insana) uygun kefen yapmak (gerek) o da
- 5 olmazsa ölünün elbisesini temizce yıkayıp onunla
- 6 kefenlemek önceliklidir (gereklidir). Örtü ile sargının miktarı
- 7 baş (parçası) ayak parçasından bir parça uzun olacak. Gömleğin
- 8 miktarı (uzunluğu) boynundan tarafa olacak. Doğru
- 9 miktarı (boyu) ölüyü saracak, içinin miktarı

10 [5b]

- 1 başından ucuna olacak, sarıgın
- 2 uzunluğu üç (katı) saracak (ve) doğrusu üç
- 3 el miktarı (kadar) olacak, âmin.
- 4 Ölü Yıkamanın Hükümü
- 5 Ölünün önce (ilki) yüzü yıkanır. Ondan (sonra) iki
- 6 kolunu, dirseğine (kadar) yıkayıp ondan sonra
- 7 iki ayağını güzelce yıkayıp ondan sonra
- 8 sol yanına yatırıp sağ yanını üç kere
- 9 yıkayıp ondan (sonra) sağ yanına yatırıp sol

11 [6a]

- 1 yanını üç kere yıkayıp ölünün iki dizini
- 2 birleştirip, yıkayıp ondan (sonra) başını yıkayıp ondan (sonra)
- 3 sol yanına yatırıp sağ yerini (tarafını) yıkayıp ardından
- 4 oturtup kursağı yıkanır.

5 Yine Bir Kısım Ölü Yıkamanın Yolu

- 6 İlk önce ayağı yıkanır. Ondan (sonra) kolunu yıkayıp
- 7 ondan (sonra) büyük abdestini temizleyerek ağzını, burnunu,
- 8 kulağını pamuk ile yıkayarak ondan (sonra) ağzına, burnuna
- 9 pamuk tıkayıp, dürerek yüzünü yıkayıp ondan

12 [6b]

- 1 sonra başını yıkayıp ondan (sonra) sol yanına
- 2 yatırıp sağ yanını yıkayıp sağ yanına
- 3 yatırıp sol yanını yıkayıp ondan (sonra) oturtup
- 4 kursağını sakince (yavaşça) yıkayıp ondan (sonra) ölünün
- 5 içinden dışına bir nesne çıkarsa o yer
- 6 yıkanır. İlk gusül abdesti aldirmek lazım değildir
- 7 ve ölüyü yıkarken gusül niyetlerini okuyarak
- 8 ve de imanın beş-altı (şartını) okuyup dua edecekler.
- 9 (Ölü yıkayan kişi) bu kuralları bilmezse ölü doğru düzgün yıkanmaz.

13 [7a]

1 (Ölen kişi) kıyamet günü davacı olur.

2 Merhametlilerin en merhametlisine övgüyle (Allah).

3 Cenaze Namazının Farzı

4 (Cemaat) ilk bu yolda niyet edecek.

5 Ben işte bu cenaze namazını bütün tekbirleri ile

6 Allah'a övgü, selam Hazret-i Muhammed Mustafa'ya

7 ,Allah'ın selamı onun üzerine olsun, sevabı işte bu ölüye yüzüm kibleye

8 kiblemin yönü Kabe-i Şerif'e uygun yaptım. İbadete (namaza)

9 Allah rızası için ,Allah birdir, deyip başlayacak.

14 [7b]

1 Niyet ettim. (Uydum) hazır (olan) imama ,Allah birdir,

2 desin. ondan (sonra) Sübhaneke'yi sonuna kadar okuyup

3 tekrar ,Allah birdir, desin. Ondan (sonra) Salli

4 Barik'i (dualarını) okuyup tekrar ,Allah birdir, desin. Ondan

5 ki (ölü) erkek kişiyse ya da mazlum kişiyse

6 Rabbenâğfirli okusun. Ondan (sonra) ,Allah birdir, deyip selam versin.

7 Ölü reşit olmamış oğul (erkek) ise Allahümme

8 Ecelü'yü okusun.

9 Ölü reşit olmamış kızsâ Allahümme Ecelühe'yi

15 [8a]

- 1 okuyup ,Allah birdir, desin. Ardından iki kolunu salıp
- 2 ondan sonra başıyla selam versin. Namaz ve tekbir
- 3 söyleyince (ellerini) çenesine götürüp gökyüzüne (baksın) orada
- 4 adettir ve de oğulun (erkeğin) duasını kıza, kızın
- 5 duasını oğula (erkeğe) okursa namaz şüpheli olur.

6 Misal

- 7 Cenaze namazında dört şey farzdır. İlki
- 8 niyet etmek. İkincisi kible (yönüne) yüz çevirmek. Üçüncüsü
- 9 ayakta durmak. Dördüncüsü dört tekbiri söylemek

16 [8b]

- 1 farzdır. Selam ve övgü okumak vaciptir.
- 2 Ya Rab! Dirimizi, ölümüzü, burada bulunanlarımızı, bulunmayanlarımızı, erkeğimizi, kadınıımızı, küçüğümüzü ve büyüğümüzü bağışla.
- 3 Okuyup selam vermek sünnettir. Eğer mazlum
- 4 kişiye allahümme men ahyeytehunu okumak
- 5 sünnettir. Ondan (sonra) ölüyü dört kişi mezara
- 6 alıp varmak da sünnettir. Ondan (sonra) ölüyü mezara
- 7 alıp giren kişi, ölünün yüzünü kible (yönüne)
- 8 doğru koyacak (kişi) kefenin düğümlerini
- 9 kapatıp koysun. Ölünün yüzünü açmasın.

17 [9a]

1 Mezara giren kişi bu dua ve sözü okusun

2 demiřtir (ayeti bitirmeden)

3 söz budur: Ey! Filancanın oğlu, ey filancanın

4 kızı, siz yüce Allah'ın kuluydunuz.

5 Hazret-i Muhammed'in ,Allah'ın Elçisi, ümmetiydiniz,

6 dört saygıdeğer halifenin dostuydunuz. İmam

7 Âzam'ın ,Allah'ın rahmeti üzerine olsun, mezheplerindeydiniz.

8 Hazret-i İbrahim'in ,Allah'ın dostu, milletlerindendiniz.

9 Dininiz İslam, önderiniz Kur'an'dı.

18 [9b]

1 Kıblenizin yönü Kabe'ydi. ,Allah'tan başka ilah yoktur, Muhammed,

2 Allah'ın elçisidir, imanınızdı. ,Şahitlik ederim ki

3 Allah'tan başka ilah yoktur ve yine şahitlik ederim ki Muhammed O'nun kulu ve elçisidir.

4 Hazret-i Peygamberin yolunu takip edenlerin

5 tanıklığıyla Allah'ın varlığına inanan Müslümanlardınız.

6 Şimdi bu dünyadan ahirete yolculuk ettiniz. Hâlâ

7 biz çıktıktan sonra Münker ve Nekir iki baş melek gelir.

8 İşte bu yolda cevap veriniz. Bizlerden

9 muhterem olun deyip ondan (sonra) üzüntüden kurtulanlar

19 [10a]

- 1 Amenaresult (duasını) sonuna kadar okuyup ölüye
- 2 bağışlasın. Ondan (sonra) hayırlar (sevaplar) çıksın der.
- 3 En iyisini Allah bilir.
- 4 Eğer (bir) kimsenin ihtiyacı olsa bütün muradı
- 5 için Tebareke (suresini) cuma gecesi on bir defa
- 6 okuyup bu sureyi değerlinin varlığına bağışlasın.
- 7 Eğer ahiret önemliyse övülmüş peygamberlere bağışlasın.
- 8 Eğer padişahlık önemliyse övülmüş Hızır'a bağışlasın.
- 9 Eğer dünya önemliyse övülmüş İlyas'a bağışlasın.

20 [10b]

- 1 Eğer evlat isteği olsa (varsa) övülmüş büyüklere bağışlasın.
- 2 Eğer ağrısı (varsa) sağlık bulmak için olsa övülmüş Cami'ye
- 3 bağışlasın. Eğer bilinmeyen yolculuk içinse
- 4 övülmüş Ahmed Yesevi'ye bağışlasın. Eğer erkek kadınsız
- 5 bekarlık içinse ,övülmüş, İmam-ı Hanbeli'ye
- 6 bağışlasın. Eğer zindandan kurtulmak
- 7 içinse Ahmed-i Muhtar'a (Hz. Muhammed'e) bağışlasın.
- 8 Eğer düşmanı yenmek içinse Allah'a
- 9 bağışlasın. Eğer toprak (bereket) içinse

21 [11a]

- 1 övülmüş Cürcan'a bağışlasın. Eğer
- 2 hırsızlıktan korunmak içinse Ahmed-i Hayber'e
- 3 bağışlasın. Eğer ilim (öğrenme) isteğindeyse övülmüş yürüyenlere
- 4 bağışlasın. Bitirmekten vazgeçip yetmiş defa
- 5 tövbe etsin. Yetmiş defa bu yalvarışı
- 6 söylesin. Yalvarış:
- 7 Sultan gönlüm gamla / Sultan gönlüm sevinçle
- 8 Sultan kötü durumdayım / Sultan bir öfkeliyim.
- 9 Eğer bunda amacın meydana çıkmazsa pazar günü

22 [11b]

- 1 başlasın. Her gün vaktini geçirmek (için) Tebareke (suresini)
- 2 bitirsin. Çarşamba (günü) geçip tekrar çarşambaya (gününe)
- 3 on bir gün olur. Bu on bir günde bu hatmini tamamlayıp
- 4 okuması için hocaya verip, sadaka versin. Allah nasip ederse
- 5 isteğine ulaşır, Allah en iyi bilendir.
- 6 Eğer kişinin yüreği dolarsa veya yüreği sıkılsa
- 7 Fatiha suresini yazıp o kağıdın
- 8 yazısını yıkayıp içse (sıkıntıdan) kurtulur ve de bu ayeti
- 9 ekmeğe yazıp sıtma olan kişiye verse ve o

23 [12a]

- 1 kişi onu yese elbette hayal görmez. Bütün
- 2 sıtması yok olur. Ne zaman ki görününce rabbi
- 3 onu darmadağın etti ve bayılarak Musa düştü.¹⁶
- 4 Her kim Yasin suresini kendisi ile tutsa (yanında bulundursa)
- 5 mecnun veya ruhi hastalıktan korunur
- 6 olacak ve başka çoğu işlere tesiri vardır.
- 7 Eğer kişide siğil çıksa bu ayeti üç
- 8 defa okuyup çamura üfleyip siğili yolup,
- 9 alıp akan suya bıraksa kurtulur. Ayet

24 [12b]

- 1 Sana dağlardan soruyorlar. De ki: "Rabb'im onları ufalayıp savuracak."¹⁷
- 2 "Onları dümdüz araziye çevirecektir."¹⁸
- 3 Orada ne bir çukur ne de bir tümsek göremezsin.¹⁹ Her kim Fatiha suresini
- 4 temiz elbisesine yazıp yağda yıkayıp o yağa Fatiha
- 5 suresini yetmiş defa okuyup o yağdan
- 6 hastalıklı organına saçıp sürtse, kalın
- 7 rüzgar, ağırı, çil ve de her türlü hastalık, yara
- 8 olsa kurtulur.
- 9 Âmin, alemlerin rabbi.

¹⁶ Araf suresi 143. ayet meâli

¹⁷ Taha 105. ayet meâli

¹⁸ Taha 106. ayet meâli

¹⁹ Taha 107. ayet meâli

5. DİZİN

A	aḥkām (Ar.) hükümler, kanunlar, emirler
aç - açmak	a. + i 5b/4
a. - masun 8b/9	
aded (Ar.) sayı	aḥmed (Ar.) övülmüş kimse
a. + siz 1a/7	a. 10b/4, 11a/1
ādem (1) (Ar.) insan	a. + i (cāmīga) 10b/2
ā. 1a/8	a. + i (erḳāmga) 10a/9
ādem (ka.) (2) (Ar.) Hazret-i Adem	a. + i (ḥaybergā) 11a/2
ā. + ge (ḥazret-i) 1b/2	a. + i (ḥızırveyge) 10a/8
ağırık ağır	a. + i (imām) 10b/5
a. 10b/2, 12b/7	a. + i (muḥtarğa) 10b/7
āğz ağız	a. + i (murselga) 10a/7
ā. + ığa 6a/8	a. + i (revendeğa) 11a/3
ā. + ını 6a/7	a. + i (kebırğa) 10b/1
āheste (Far.) sakin	aḥvāl (Ar.) haller
ā. + lik 6b/4	a. + bolsa 5a/4
āḥir (Ar.) nihayet, son	aḳ- akmak
ā. 2a/1	a. - ın 12a/9
ā. + ğaça 7b/2	
ā. + ığaça 10a/1	al- almak
āḥiret (Ar.) ölümden sonra	a. - dım (dégey) 3b/9
gidilecek yer	a. - dıñız mu 3b/9
ā. 10a/7	a. - ğan (oğrı) 11a/2
ā. + ğa 9b/6	a. - ıp 4a/7, 8b/6, 12a/9
	a. - ıp (gūrğa) 8b/7
	a. - mas (siz) 4b/1

a. - sun (dégey) 4b/3

·ālem (Ar.) kainat, evren

·ā. 2b/5

·ā. + ni (eczā) 1b/4

·ā. + (niḡāmı) 2a/3

·aleyhi (Ar.) üzere

·a. + niḡ 3a/5, 9a/7

altı altı (6)

a. + (aylık) 4a/2

a. + (kelimeni) 6b/8

āmenaresūl (Ar.) Bakara suresi 85-86. ayetlerinde yer alan duadır

ā. + nı 10a/1

andın ondan, o sebepten

a. 5b/5, 5b/6, 5b/7, 5b/9,
6a/2, 6a/2, 6a/3, 6a/6, 6a/7,
6a/8, 6a/9, 6b/1, 6b/1, 6b/3,
6b/4, 7b/2, 7b/3, 7b/4, 7b/6,
8a/1, 8a/2, 8b/5, 8b/6, 9b/9,
10a/2

aḡız onlarca

a. 2a/1

anı onu

a. + (yése) 12a/1

anıḡ onun

a. 5a/5

ārāyiş (Far.) süs, zinet

a. (belgürdi) 2a/4

āsā (Far.) gibi

ā. 2a/4

āsmān (Far.) gökyüzü, sema

ā. + ḡa (ḡaylasa) 8a/3

ata baba

a. + lık 9a/7

a. + nı 1b/4

avār (Far.) boş gezen

a. + çılık 10b/5

ay yılın ayrıldığı on iki bölümden her biri

a. + lık (altı) 4a/2

a. + lık (üç) 4a/2

ay- konuşmak, söylemek

a. - ması 1b/2

ayaḡ ayak

a. + ıdın 5a/7

āyet (Ar.) Kur'an-ı Kerim'in her bir cümlesi

ā. 12a/9

ā. + ni 4b/3, 9a/2

ā. + ni (bu) 11b/8, 12a/7

ayt- konuşmak söylemek

a. - ḡunça (tekbır) 8a/3

a. - ıp 1b/4

a. - mak (farzdur) 8a/9

a. - sun 11a/6

az az

a. + ı 4a/2

a-żā (Ar.) organ

a. + sığa 12b/6

-āzam (Ar.) çok, büyük

a. + (imām ḥazret-i) 3a/4

a. + (imām rahmetül-l-āhi)

9a/7

āzār (Far.) incitme, kırma, kırılma

ā. 4a/9

b. + (tapıp) 1b/9

bağışla- (Ar.) bağışlamak, ihsan etmek

b. - sun 10a/6, 10a/7, 10a/8,
10a/9, 10b/1, 10b/3, 10b/4,
10b/6, 10b/7, 10b/9, 11a/1,
11a/3, 11a/4

baḥş (Far.) bağış, ihsan

b. + kılıp 10a/2

bar var

b. + dur (ḥāşşiyet) 12a/6

b. + larıga 10a/6

bar- varmak

b. - maḵ 8b/6

b. - mas (siz) 4a/7

barça hepsi, bütün, tamamen

b. 12a/1

bā-şefālar (Far.+Ar.) huzurla

b. + nıḡ 9a/6

bā-şevāb (Far.+Ar.) sevapla

b. 11b/5

baş kafa, baş

b. 5a/7

b. + ıdın 5b/1

b. + ını (yuğay) 6a/2, 6b/1

baş- başlamak

B

bāde (Far.) şarap, içki, mey

b. + (bu) 1b/9

b. + i (taleb) 1b/8

b. - lasun 11b/1

başka farklı, diğer

b. 12a/6

be-cihet (Far.+Ar.) taraf için

b. 7a/8

becil itibarlı, muhterem, büyük

b. 9b/9

bed nidā (Far.+Ar.) kötü seslenme

b. 11a/8

be-ğamkend (Far.+Ar.)üzüntü ile

b. 11a/7

belā (Ar.) kötü durum, müşkül, zorluk

b. + bolsa 7b/7

belki (Ar.) hatta, bile, muhtemelen

b. 1a/8

belgür- belirmek, ortaya çıkmak

b. - di (ārāyiş) 2a/5

bení ādem (Ar.) insanlar

b. + ni 1b/4, 2b/1

b. + ğa 2a/3

bend (Far.) bağ

b. 1b/4, 5a/1, 10b/6

bende (Far.) kul, köle

b. 4a/9

b. + si édiñiz 9a/4

ber- vermek

b. - iñ (cevāb) 9b/8

b. - megünçe (özi) 4a/1

b. - megünçe (rıżālık) 4a/6

b. - megünçe (ruḥşat) 4a/9

b. - mek (selām) 8b/3

b. - se (kişige) 11b/9

b. - sün (şadaķa) 11b/4

b. - sün (selām) 7b/6, 8a/2

beş beş (5)

b. + dūr 4b/9

b. + (ímān) 6b/8

beyān (Ar.) açıklama, bildirme

b. + ı 4b/5

bezgek sıtma

b. 11b/9

b. + liki 12a/2

bibi hanımefendi

b. 2a/7

b. + niñ 3a/7

bid-at (Ar.)iyi görülmeyen davranışlar

b. + dur 8a/4

bí-hemtā (Far.) eşsiz

b.+ ğa 1a/8	3a/7, 4a/8, 5a/5, 5a/6, 5b/8,
bil- bilmek	5b/9, 6a/3, 6a/8, 6b/1, 6b/2,
b. - mese 6b/9	6b/4, 7a/5, 9b/5, 12a/4
bí-muntehā (Ar.) sonsuz, sınırsız	biz biz
b. 1a/7	b. 9b/7, 11b/9, 12a/2
bí-nafaķa (Far.+Ar.)nafakasız,	b. + lerdin 9b/8
parasız	bol- olmak
b. 4a/2	b. - ğan 11b/9
be-niyyet (Ar.) niyetle	b. - ğan (ta·ayyün) 4b/2
b. 3b/2, 3b/8	b. - ğan (yok) 12a/2
bilen ile, birlikte, beraber	b. - ğay 5a/8, 5b/2
b. 6a/1	b. - ğay (émin) 12a/6
bir bir (1)	b. - ğay (miķdārı) 5b/3
b. 3a/7, 3b/4, 6b/5, 11a/8	b. - ğay (uşnāsığaķa) 5b/1
b. + (hişşesi) 3a/8, 3a/8,	b. - ğay (uzun) 5a/7
3b/5, 3b/5	b. - mağunķa (şādır) 4a/4
b. + (kısım) 6a/5	b. - maķdın (sāraŋ) 12a/5
b. + (meclisğa) 4a/7	b. - maķ (ĥalāş) 10b/7
b. + (şehrdin) 4a/6	b. - masa 5a/5
b. + (şehrğa) 4a/6	b. - masa (ĥāşıl) 11a/9
b. + (tutam) 5a/7	b. - sa 10b/3, 11a/3
birbir birbirine	b. - sa (aĥvāl) 5a/4
b. + ige 1b/5	b. - sa (belā) 7b/7
birle ile, beraber, birlikte	b. - sa (ér kişi) 7b/5
b. 1b/2, 1b/3, 2a/1, 2a/2,	b. - sa (ĥāceti) 10a/4
2a/5, 2b/1, 2b/6, 3a/3, 3a/5,	b. - sa (ĥafğan) 11b/7

b. - sa (kız) 7b/9

b. - sa (kişi mazlūm) 7b/5,
8b/4

b. - sa (mühimi) 10a/7,
10a/9

b. - sa (pādşāhlık) 10a/8

b. - sa (şādır) 4b/2

b. - sa (talebi) 10b/1

b. - sa (üçün) 10b/2, 10b/5,
10b/7, 10b/8, 11a/1, 11a/2

b. - sa (yāre) 12b/8

b. - uñ (dép) 9b/9

b. - up (fāriğ) 11a/4

b. - up (rāğıb) 3a/9, 3b/6

b. - ur 4a/8

b. - ur (da·vāger) 7a/1

b. - ur (def) 11b/8, 12a/9,
12b/8

b. - ur (ki ol) 4a/1, 4a/6

b. - ur (ki şart) 4a/3

b. - ur (kün) 11b/3

b. - ur (mekrūh) 8a/5

bu bu

b. + (āyetni) 11b/8

b. + (āyetni) 12a/7

b. + (bāde) 1b/9

b. + (du·ā) 9a/1

b. + dur 9a/3

b. + (dünyādın) 9b/6

b. + (ḥatimni) 11b/3

b. + (mes·eleni) 9a/1

b. + (mez·kūr) 10a/6

b. + (münācātnı) 11a/5

b. + (on bir) 11b/3

b. + (rişte) 1b/3

b. + (şartlardın) 4b/1

b. + (tarı·kada) 7a/4

b. + (tertíplerni) 6b/9

b. + (zēme) 2a/3

burn burun

b. + ığa 6a/8

b. + ını 6a/7

buyan sevap, hayır

b. 10a/2

	c. 7a/5, 9b/4
cemā·at (Ar.) insan topluluğu	
	c. + niñ 9b/4
cennet (Ar.) bahçe	
	c. 2a/4
ceríme (Ar.) suç, kabahat	
	c. 1b/8
cevāb (Ar.) yanıt	
	c. + (berin) 9b/8
cevşen (Far.) koruyucu zırh	
	c. + ler 2a/1
ceyneke dirsek	
	c. + iğaça 5b/6
C	
cāme (Far.) elbise, çamaşır	
	c. 12b/4
	c. + sini 5a/5
cāmi (Ar.) (ka.) Ahmed-i Cami Nameki	
	c. + ğa (aḥmed-i) 10b/2
cān (Far.) can, ruh	
	c. + ı 12a/5
cāy (Far.) yer, mahal, mevki	
	c. + ni (şol) 6b/5
cemí· (Ar.) bütün, hep	
	c. 7a/5, 9b/4
cemā·at (Ar.) insan topluluğu	
	c. + niñ 9b/4
cennet (Ar.) bahçe	
	c. 2a/4
ceríme (Ar.) suç, kabahat	
	c. 1b/8
cevāb (Ar.) yanıt	
	c. + (berin) 9b/8
cevşen (Far.) koruyucu zırh	
	c. + ler 2a/1
ceyneke dirsek	
	c. + iğaça 5b/6
cihān (Far.) evren, kainat	
	c. 2b/4
	c. + (éki) 3b/1, 3b/7
cuft (Far.) eş; tek olmayan	
	c. + (éylep) 2a/9
	c. + lıknı 1b/3
	c. + luğğa 3b/1
	c. + luğ (ḥelāl) 3b/7
cum·a (Ar.) Müslümanlar için kutsal kabul edilen gün	
	c. + (keçesi) 10a/5
cürcān (Ar.) (ka.) Ahmed-i Cürcan	

c. iga (aḥmed-i) 11a/1
cüz-i (Ar.) parça
c. 10a/1, 4b/4

Ç

çal- çalmak

ç. - mağa 12a/8

çāre (Far.) çare

ç. + sin (körgüzdi) 1b/7

çehār (Far.) dördüncü (4.)

ç. 3b/2, 3b/8, 4a/1

çehārşenbe (Far.) çarşamba

ç. 11b/2

ç. + ge 11b/2

çehāryār (Far.) dört halife

ç. 9a/6

çep (Far.) sol

ç. 5b/8, 5b/9, 6a/3

ç. + yanı 6b/1

ç. + yanını 6b/3

çık- çıkmak

ç. - kandin 9b/7

ç. - sa 6b/5

ç. - sa (sögel) 12a/7

ç. - sun (dépdür) 10a/2

çigik düğüm

ç. + lerini (kefenin) 8b/8

çünki (Far.) şu sebepten, zira

ç. 7b/5, 7b/5

D

dağdağa (Ar.) gürültü, patırtı

d. 2a/4

darb (Ar.) dövme, vurma

d. + (kılmas siz) 4a/5

dav-ā (Ar.) hakkını elde etmek için
edilen mücadele

d. + ger (bolur) 7a/1

def (Ar.) savma, savuşturma

d. + (bolur) 11b/8, 12a/9,
12b/8

dem (Far.) dem vurmak,
bahsetmek

d. + (kılıp) 12a/8

destār (Far.) sarık

d. + nıñ (uzunluğu) 5b/1

dé- demek, söylemek

d. - gey (aldım) 3b/9

d. - gey (alsun) 4b/3

d. - gey (kıldım) 3b/4

d. - p (allāhu ekber) 7a/9,
7b/6

d. - p (boluñ) 9b/9

d. - pdür 9a/2

d. - pdür (çıksun) 10a/2

d. - sün (allāhu ekber) 7b/2,
7b/3, 7b/4, 8a/1

dil (Far.) gönül, yürek

d. + im (sulṭān) 11a/7, 11a/7

dín (Ar.) din

d. + inñiz 9a/9

dívāne (Far.) deli, mecnun

d. 12a/5

dōst (Far.) güvenilir kimse

d. + ı (édiñiz) 9a/6

du-ā (Ar.) bir şeyin olmasını
Allah'tan isteme

d. + (bu) 9a/1

d. + (kılgaylar) 6b/8

d. + sını (kızınıñ) 8a/5

d. + sını (oğulınıñ) 8a/4

ḍuḥā (Ar.) kuşluk vakti

ḍ. 2b/9

durūd (Far.) övme

d. + ı 7a/6

d. + (okumak) 8b/1

dūnyā (Ar.) dünya, alem

d. + dın (bu) 9b/6

d. + lık 10a/9

dürüst (Far.) doğru, düzgün

d. (émes) 6b/9

düşmen (Far.) düşman

d. + ni 10b/8

E

ebū ḥanīfe kufī (Ar.) (ka.) hanefi mezhebinin imamı

e. 3a/4

eczā (Ar.) parçalar, kısımlar

e. + (·alemni) 1b/4

eçig iç

·e. + niñ 5a/9

edā (Far.) anlatış biçimi, tarz, üslup

e. + (kılğay men) 7a/4

ednā (Ar.) çok

e. + nı (o) 2b/8

efzā (Far.) arttırmak, çoğaltmak

e. 2a/4

eger (Far.) eğer

e. 8b/3, 10a/4, 10a/7, 10a/8, 10a/9, 10b/1, 10b/2, 10b/3, 10b/4, 10b/6, 10b/8, 10b/9, 11a/1, 11a/3, 11a/9, 11b/6, 12a/7

eḥad (Ar.) bir, birinci

e. + e (kılmaḵ) 6b/6

ehl (Ar.) sahip, mensup

e. + i (ṭarīḳat) 3a/3

ehl-i sūnnet (Ar.) Hz. Muhammed'in sūnnetine tabi olanlar

e. 9b/4

elbet (Ar.) şüphesiz, muhakkak

e. + te 12a/1

elem (Ar.) hüznün, keder, gam

e. + ni 9b/9

elhal şimdi, hâlâ

e. 9b/6

erd (Far.) öfke

e. + gār 11a/8

erḳām (Ar.) Hazret-i İlyas

e. + ğa (aḥmedi) 10a/9

e@er (Ar.) ürün, yapıt; iz

e. 4a/5

evlād (Ar.) oğul veya kız

e. 1b/4

evvel (Ar.) önce, ilk

e. 5b/5, 6a/6, 7a/4, 8a/7

e. + idür 5a/6

ey ey! Seslenme ünlemi

e. + (fulānının oğlu) 9a/3

é. - diñiz (ümmeṭi) 9a/5

é. - mes (dürüst) 6b/9

é. - mes (lāzım) 6b/6

éki iki (2)

é. 5b/5

é. + (cihān) 3b/1, 3b/7

é. + dūr 5a/2

é. + (ferište) 9b/7

é. + (kolını) 8a/1

é. + (putını) 5b/7

ékinçi ikinci (2.)

é. 4a/3

é. + (kıbleğa) 8a/8

É

é- imek (yardımcı fiil) olmak

é. - di (guvāhı) 9b/4

é. - di (ímānıñız) 9b/2

é. - di (islām) 9a/9

é. - di (ka·be) 9b/1

é. - di (kur·an) 9a/9

é. - diñiz (bendesı) 9a/4

é. - diñiz (doştı) 9a/6

é. - diñiz (mezhepleride)

9a/7

é. - diñiz (milletleride) 9a/8

é. - diñiz (muselmān) 9b/5

élig el

é. + (üç) 5b/3

émín (Ar.) güvenilir

é. + (bolğay) 12a/5

ének çene

é. 8a/3

ér erkek; erken

é. 5a/1, 10b/4

é. + (kişi bolsa) 7b/5

é. + ni 1b/5

éren erkekler

é. + lerge (sünnet) 4b/7

ét- etmek, yapmak (yardımcı fiil)

é. - sün (istiğfār) 11a/5

éyle- etmek, yapmak

é. - p (cuft) 2a/9

é. - p (peyvend) 1b/5

F

fādşāh (Far.) padişah

f. 2b/5

faķır (Ar.) yok

f. 5a/4

fāriğ (Ar.) vazgeçmiş, terk etmiş

f. + (bolup) 11a/4

farz (Ar.) Allah'ın emirleri

f. + dur 8a/7

f. + dur (aytmak) 8b/1

f. + (kifāyedür) 7a/3

fātiha (Ar.) Kur'an-ı Kerim'in ilk süresinin adı

f. + nı (sure-i) 11b/7, 12b/3, 12b/5

fātma zühre (ka.) Hazret-i Ali'nin eşi

f. + ğa 2a/9

ferište (Far.) melek

f. + (éki) 9b/7

fermān (Far.) emir

f. + ı (perverdigārın) 2b/6

ferzend (Far.) evlat, oğul

f. 1a/8, 3b/2, 3b/8, 10b/1

fevt (Ar.) kaybetme

f. + ini 6a/1

fulān (Ar.) filan

f. 3a/7

f. + çınıñ 3b/4

f. + ı 9a/4

f. + ığa 3b/3

f. + ınıñ (kızı) 9a/3

f. + ınıñ (oğlu ey) 9a/3

furuş vuruş

f. + lar 2a/1

G

ğam (Ar.) kaygı, tasa, keder

g. + kezer 1b/6

ğayb (Ar.) görünmeyen

ğ. 10b/3

gerdān (Far.) döndüren, dolaştıran

g. + ıdın 5a/8

gūr (Far.) mezar

g. + ğa (alıp) 8b/6

ğusl (Ar.) yıkanma

ğ. 6b/7

ğ. + nı 6b/6

guvāh (Far.) tanık, şahit, delil

ğ. + ı (édi) 9b/4

ğ. + ılıkı 9b/5

ğ. + lamağunça 4a/4

ğ. + ılıkı (mihmānlarnı) 3a/7

ḥācet (Ar.) ihtiyaç

ḥ. + i (bolsa) 10a/4

ḥadd (Ar.) sınır, kenar

ḥ. + siz 1a/7

ḥaḍiçe(ka.) Hazret-i Muhammed'in
eşi

ḥ.+ (kübrağa) 2a/8

ḥafḡan (Ar.) yürek sıkıntısı

ḥ. + (bolsa) 11b/6

ḥāh (Far.) isteme, isteyiş

ḥ. 3a/1, 4a/9, 4a/9

ḥakḡ (Ar.) hak; pay, hisse

ḥ. + ı (ka·bi) 3a/7, 3b/4

ḥ. + larğa (uş-bu) 3a/9, 3b/6

ḥ. + ı (ka·bini) 4b/3

ḥāl (Ar.) durum

ḥ. + iğa 5a/4

ḥ. 11a/8

ḥālā (Ar.) halen

ḥ. 9b/6

ḥālaş (Ar.) kurtulma, kurtuluş

ḥ. + (bolmak) 10b/6

ḥālik (Ar.) yaratıcı, yaratan

ḥ. 2b/4, 2b/5

ḥalīlul-lāh (Ar.) Allah'ın dostu,
Hazret-i İbrahim'in lakabı

ḥ. + nıñ (ibrāhīm) 9a/8

ḥanbel (Ar.) (ka.) İmam Ahmed bin
Hanbel

ḥ.+ ğa 10b/5

ḥāne (Far.) hücre

ḥ. + sidin 2b/2

ḥarām (Ar.) İslam dinine göre
yasak olan şeyler

ḥ. + (kılıp) 4b/2

ḥāşıl (Ar.) ortaya çıkan

ḥ. + (bolmasa) 11a/9

ḥāşşiyet (Ar.) tesir

ḥ.+ ı bardur 12a/6

ḥaṭ (Ar.) çizgi, yazı

ḥ. + tını 11b/8

ḥatm (Ar.) bitirme, sona erdirmeye

ḥ. + dın 11a/4

ḥ. + (kılısun) 11b/2

ḥ. + nı (bu) 11b/3

ḥatun (< Etü. ḡatun) kadın; eş

ḥ. + ğa 1b/5

ḥ. + siz 10b/4

ḥavvā (ka.) Hazret-i Havva

ḥ. + ga (ḡazret-i) 2a/6

ḥ. + nı (ḡazret-i) 1b/2

ḥayāl (Ar.) hayal, düş

h. + ğa (kalmay) 12a/1

ḥayber (ka.) Hz. Ali'nin
unvanlarından

h. + ğa aḥmed-i 11a/2

ḥāzır (Ar.) âmâde, hazır

h. 7b/1

h. +(olturğan) 3a/6

ḥazret (Ar.) huzur; saygı değer
kişilik

h. + i (âdemge) 1b/2

h. + i (âdemni) 2a/6, 2a/6

h. + i (-alı) 2a/9

h. + i (ḥavvāğa) 2a/6

h. + i (ḥavvāni) 1b/2

h. + i (ibrāhīm -aleyhi-s-
selāmni) 2a/6

h. + i (imām -āzam) 3a/4

h. + i (muḥammed muştafi)
2a/7, 3a/1

h. + i (muḥammed muştafi
şallallāhu -aleyhi ve
sellemni) 3a/2

h. + i (muḥammed muştafi
şallallāhu -aleyhi ve
sellemğa) 7a/6

h. + i (muḥammed
resüllullāhnı) 9a/5

h. + i (yusufni) 2a/7

h. + niñ 10a/6

ḥelāl (Ar.) dinin yasaklamadığı
davranış

h. + (cuftluk) 3b/7

h. + (cuftlukğa) 3b/1

hem (Far.) kuvvetlendirme,
bağlama edatı

h. 4b/8, 5a/4, 6b/8, 8a/4,
8b/6, 11b/8, 12b/7

her (Far.) her, bütün, hep

h. 12a/4

h. + (kısım) 12b/7

h. + (kim) 12b/3

h. + (kün) 11b/1

ḥızırveyge (ka.) Hazret-i Hızır

h. + (aḥmed-i) 10a/8

ḥişşe (Ar.) kısım, pay

h. + si (bir) 3a/8, 3a/8, 3b/5,
3b/5

ḥōşuk (Far.) güzel

h. + ığaça 5b/7

ḥudā (Far., krş. bkz. ḥudāy) Allah

h. + ğa 7a/6

ḥudāy (Far., krş. bkz. ḥudā) Allah

h. + ı (te-ālını) 9a/4

hurremkend (Far.) sevinç

h. 11a/7

ḥāce (Far.) hoca, üstat

h. + (ol) 2b/6

ibādet (Ar.) dinin gereklerini yerine
getirme

ı. 7a/8

ibrāhīm (ka.) Hazret-i İbrahim

i. + (ḥalīlullāhnı) 9a/8

i. + (ḥazret-i ‐aleyni-s-
selāmnı) 2a/6

iç iç

i. + idin 6b/5

iç- içmek

i. - se 11b/8

iktidā (Ar.) örnek alma

i. + (kıldım) 7a/8, 7b/1

illet (Ar.) hastalık

ı. + niç 12b/6

ilm (Ar.) bilim; bilgi, bilme

ı. + (ṭalebide) 11a/3

imām (Ar.) görüş ve fikirleriyle
öncülük etmiş olan kimse

i. + (aḥmed-i) 10b/5

i. + (‐āzam ḥazret-i) 3a/4

i. + (‐āzam raḥmetül-l-āhi)
9a/6

i. + ğa 7b/1

i. + ıñız 9a/9

īmān (Ar.) inanma; İslâm'ı kabul etme

î. + (beş) 6b/8

î. + ıñız (édi) 9b/2

î. + ıñıznıñ 9b/4

intizām (Ar.) düzen, tertip

i. 2a/3

irtibāt (Ar.) bağlanma

i. 1b/1

islām (Ar.) Hz. Muhammed tarafından bildirilen din, müslümanlık

i. + (édi) 9a/9

istiğfār (Ar.) tövbe etme

i. + (étsün) 11a/5

istincā (Ar.) büyük abdest sonrası yapılan temizlik

i. + (kıldurğay) 6a/7

iş iş

i. + lerğa 12a/6

işāret (Ar.) işaret, gösterme

i. + i 2a/2

iştihā (Ar.) arzu istek

i. + lık 1b/1

izār (Ar.) sargı, örtü

i. 4b/8, 4b/9, 5a/2, 5a/6

K

ka-be (Ar.) Bütün müslümanların kiblesi

k. + (édi) 9b/1

k. + (şerefiga) 7a/8

ķab-ı ķavseyn (ya.) Miraç olayının gerçekleştiği yer

ķ. - 2b/8

ka-bi (Far.) mehir

k. (ķaķķı) 3a/7, 3b/4

k. + ni (ķaķķı) 4b/3

ķabūl (Ar.) uygun görme

ķ. + (ķıldırız mu) 3b/3

ķ. + (ķılıp) 3b/2, 3b/9

ķāġız (Far.) kaġıt

k. + nıı 11b/7

ķalın kalın

ķ. + ğ 12b/6

ķal- kalmak

ķ. - may (ĥayālġa) 12a/1

ķalem (Ar.) kalem

ķ. 2b/5

ķamıř (Ar.) ġömlök

ķ. + a 4b/8, 5a/1

ķ. + nıı (mıķdārı) 5a/7

ķarabař köle

ķ. 4a/9

ķat- eklemek, katmak

ķ. - ıp 5b/6, 5b/7

ķavım (Ar.) doġru, dürüst

ķ. 7b/1

ķayla- orada

ķ. - sa āsmāġa 8a/3

ķebır (Ar.) büyük, ulu

k. + ġa (aĥmed-i) 10b/1

ķeĉe gece

k. + si (cum:a) 10a/5

ķedĥudā (Far.) yardımcı, kâhya

k. + lıķġa 3b/1, 3b/7

ķefen (Ar.) ölünün sarıldıġı bez

k. 4b/6, 4b/6, 4b/6, 4b/7,
4b/7, 5a/1, 5a/3

k. + (ķılmak) 5a/6

k. + (ķılmaknıı) 4b/5

k. + nıı (ĉigiklerini) 8b/8

ķelime (Ar.) kelime, sözcük

k. + ni (altı) 6b/8

ķeltür- getirmek

k. - di (mevcūdlarıġa) 1b/1

k. - di (řānesiġa) 2b/2

k. - mek (yüz) 8a/8

ķet- gitmek

k. - mes (siz taşlap) 4a/3

ķez- gezmek

k. - er (ġam) 1b/6

ķible (Ar.) müslümanların namazda
yöneldiġi cihet

ķ. + ġa 8b/7

ķ. + ġa (ékinci) 8a/8

ķ. + ġa (yüzüm) 7a/7

ķ. + m 7a/8

ķ. + nıı 9b/1

ķıl- kılmak

ķ. - dım (dégey) 3b/4

ķ. - dım (iķtidā) 7a/8, 7b/1

ķ. - dıñız mu (ķabūl) 3b/3

ķ. - dıñız (sefer) 9b/6

ķ. - durğay (istincā) 6a/7

ķ. - ğay kim (niyyet) 7a/4

ķ. - ğaylar (du·ā) 6b/8

ķ. - ğaymen (edā) 7a/5

ķ. - ğay (şurū·) 7b/1

ķ. - ıp (bahş) 10a/2

ķ. - ıp (dem) 12a/8

ķ. - ıp (ħarām) 4b/2

ķ. - ıp (ķabūl) 3b/3, 3b/9

ķ. - ıp (māyil) 8b/8

ķ. - ıp (şerbeti) 11b/4

ķ. - ıp (temām) 11b/4

ķ. - mağlık (lifāfe) 5a/4

ķ. - mağay 5a/3

ķ. - maķ (eħade) 6b/6

ķ. - maķ (kefen) 5a/6

ķ. - maķ (ķiyām) 8a/9

ķ. - maķnıñ (kefen) 4b/5

ķ. - maķ (niyyet) 8a/8

ķ. - maķ (setā) 4b/8

ķ. - mas siz (darb) 4a/5

ķ. - sun (ħatim) 11b/2

ķ. - ur (ziyāde) 5a/3

ķısım (Ar.) parça, bölüm

ķ. + (bir) 6a/5

ķ. + dur (üç) 4b/6

ķ. + (her) 12b/7

ķiyām (Ar.) ayağa kalkma, ayakta durma

ķ. + (kılmaķ) 8a/9

ķiyāmet (Ar.) dünyanın sonu

ķ. + (küni) 7a/1

ķız kız

ķ. + (bolsa) 7b/9

ķ. + ğa 8a/4

ķ. + ı (fulānının) 9a/4

ķ. + nıñ (du·āsını) 8a/4

ķi (Far.) bağlama edatı

k. 4a/1, 4a/3, 4a/6, 4a/8

ķifāye (Ar.) yeter miktarda olma

k. + dür (farz) 7a/3

ķifāyet (Ar.) yeter miktarda olma

k. 4b/7, 5a/1

ķim bağlama edatı, soru sözü

k. 1a/8, 5a/3, 7a/4, 12a/4

ķimerse kimse, kişi

k. + niḡ 10a/4

kin sonra, ardından

k. 5b/6, 5b/7, 6b/1, 8a/2, 9b/7

kir- girmek

k. - edür 9b/7

k. - gen 8b/7

k. - gen (laḥidge) 9a/1

kiṣi insan, şahıs, kimse

k. 8b/7, 9a/1

k. + (bolsa ér) 7b/5

k. + (bolsa mazlūm) 7b/5

k. + ge 5a/2, 5a/2, 12a/7

k. + ge (berse) 11b/9

k. + lerge (mazlūm) 4b/9

k. + (mazlūm) 5a/2,

k. + (mazlūm bolsa) 8b/4

k. + niḡ 11b/6

k. + (ol) 12a/1

k. + (tört) 8b/5

kol el, kol

ķ. + ını (éki) 5b/6, 8a/1

ķ. + ını (yuḡay) 6a/6

koṣ- birleştirmek, bağlamak

ķ. - up 6a/2

ķoy- koymak

ķ. - ḡay 8b/8

ķ. - sun (yaşıp) 8b/9

körgüz- göstermek

k. - di (çāresi) 1b/7

köter- götürmek, kaldırmak

k. - ip 8a/3

ķulak kulak

ķ. + ını 6a/8

ķur-ān (Ar.) Hazret-i Muhammed'e inan ilahi kitap

ķ. + édi 9a/9

ķursak kursak, mide, boğaz

ķ. + ını 6b/4

ķ. + ını (yuḡay) 6a/4

kübrā (Ar.) Hazret-i Muhammed'in eşi

k. + ḡa (ḥaḍice) 2a/8

küllī (Ar.) hepsi, hep

k. 4b/1, 10a/4

kün gün

k. + (bolur) 11b/3

k. + de 11b/3

k. + e (üç) 4a/4

k. + (her) 11b/1

k. + i (ķiyāmet) 7a/1

k. + i (yekşenbe) 11a/9

laḥid (Ar.) mezar

l. + ge (kirgen) 9a/1

léček (Far.) Beyaz tülbentten baş örtüsü

l. 5a/1

l. + ni 5a/2

lāzım (Ar.) gerekli, lüzumlu

l.+ émes 6b/6

levḥ (Ar.) yassı düz nesne veya yüzey

l. 2b/5

levn (Ar.) renk

l. 2b/4

leyyāl (Ar.) geceler

l. 2b/9

lifāfe (Ar.) sargı, kefen

l. 4b/8, 5a/2

l. + (kılmaglık) 5a/4

l. + 5a/1

l. + niḡ (miqdāri) 5a/6

M

māh (Far.) ay

m. 2b/8

maḥrem (Ar.) gizli

m. 1b/6

māyil (Ar.) meyletmek

m. + (kılıp) 8b/8

maḵbere (Ar.) mezarlık

m. + ğa 8b/5

maḵşūd (Ar.) kast edilen, istenilen,
niyet, amaç

m. + ı 11a/9

maraz (Ar.) hastalık, illet

m. 12b/7

maẓlūm (Ar.) garip

m. + (kişi) 5a/1, 5a/2

m. + (kişi bolsa) 7b/5, 8b/3

m. + (kişilerge) 4b/9

maẓmūn (Ar.) anlam

m. + ı 2a/5

meclis (Ar.) toplantı

m. + de (uş-bu) 3a/6

m. + ğa (bir) 4a/7

mehir (Ar.) nikah bedeli

m. 3a/8, 3a/9, 3b/5, 3b/6

mekān (Ar.) yer, mahal

m. 2b/4

mekrūh (Ar.) tiksinti veren,
iğrendiren, iğrenç

m. + (bolur) 8a/5

men ben

m. 11a/8, 11a/8

mertebe (Ar.) derece

m. + (on bir) 10a/5

m. + (üç) 5b/8, 6a/1, 12a/8

m. + (yétmiş) 11a/4, 11a/5,
12b/5

mes-ele (Ar.) misal; söz

m. 4b/6, 8a/6, 9a/3

m. + ni (bu) 9a/1

mevcūd (Ar.) varlık

m. + larığa (keltürdi) 1a/8

meyt (Ar.) ölü

m. + ğa 7a/7

m. + (nemāzıda) 8a/7

mezheb (Ar.) dinde görüş

ayrılıklarından ortaya çıkan her bir
kol

m. + leri 3a/5

m. + leride (édiniz) 9a/7

mezkūr (Ar.) hatırlanılan, anılan

m. + (bu) 10a/6

mihmān (Far.) misafir, konuk

m. + larnığ (guvāhlıķı) 3a/6

miḳdār (Ar.) ölçülebilme

m. + ı 5a/9

m. + ı (bolğay) 5b/3

m. + ı (ķamışanığ) 5a/8

m. + ı (lifāfeniğ) 5a/6

m. + ı (toĝrasınığ) 5a/9

millet (Ar.) topluluk

m. + leride (édiniz) 9a/8

mir-āç (Ar.) Hz. Muhammed'in,
göĝe yükselmesi

m. + lıķ 2b/8

mu-accēl (Ar.) peşin ödenen mehir

m. 3a/8, 3b/5
muḥabbet (Ar.) sevgi; sohbet

m. 1b/3, 1b/9
muḥammed (Ar.) (ka.) Hazret-i
Muhammed

m. + (resûlullahnıñ ḥazret-i)
9a/5
muḥammed muştafı (Ar.) (ka.)
Hazret-i Muhammed

m. + (ḥazret-i) 2a/8, 3a/2,
7a/6

m. + şallallāhu aleyhi ve
sellemni 2a/8

muḥtar (Ar.) beğenilmiş, seçilmiş
m. + ğa (aḥmed-i) 10b/7

munça bunca
m. 3a/7, 3b/4

munda bunda
m. 11a/9

mundın bundan
m. 5a/3

mūnis (Ar.) cana yakın
m. + i 1b/6

murād (Ar.) arzu edilen şey
m. + ı üçün 10a/4
m. + ığa (yeter) 11b/5

murda (Far.) cenaze; ceset, ölü
m. 7a/5

murtaẓı (Ar.) beğenilmiş, seçilmiş
m. + nı 2a/9

muṭeber (Ar.) saygın, itibarlı
m. + ğa (üç) 4a/4

mūy (Far.) tüy, saç teli
m. 2b/9

mü·eccel (Ar.) ertelenmiş mehir
m. 3a/9, 3b/6

müfliḥūn (Ar.) kurtulanlar
m. + ğaça 9b/9

mühím (Ar.) ehemmiyetli, önemli
m. + i (bolsa) 10a/7, 10a/9

mü·mín (Ar.) müslüman
m. 9b/5

münācāt (Ar.) Allah'a yalvarma
m. 11a/6

m. + nı (bu) 11a/5

münker (Ar.) sorgu meleklerinden
biri
m. 9b/7

mürsel (Ar.) gönderilmiş
m. + ğa (aḥmed-i) 10a/7

müselmān (Far.) müslüman

m. + édiñiz 9b/5

n. + ı (ölügniñ) 7a/3

nemerse nesne

n. 6b/5, 8a/7

niyyet (Ar.) niyet, amaç

n. 7a/4

n. + (kılğay kim) 7a/4

n. + (kılmağ) 8a/8

n. + lerini (oğuğay) 6b/7

nizām (Ar.) kural, düzen, usûl

n. + ı (âlem) 2a/3

nūş (Far.) içki

n. + an 1b/8

nūş-ā-nūş (Far.) sürekli içmek

n. + dın 1b/9

N

nān (Far.) ekmek

n. + ga 11b/9

nāre (Far.+Ar.) yetişmemiş

n. + side 7b/7, 7b/9

nebe (Ar.) haber

n. 2b/1

nekír (Ar.) sorgu meleklerinden biri

n. 9b/7

nemāz (Far.) namaz

n. 8a/2, 8a/5

n. + ıda (meyt) 8a/7

n. + ını 7a/5

o o işaret zamiri

o. + (ednā) 2b/8

obdan (Far.) iyi, güzel

o. + dur 4b/9

oğrı hırsız

u. + (alğan) 11a/2

oğul oğul, evlat

o. 7b/7

o. + ğa 1b/5

o. + ğa (okusa) 8a/5

o. + ı (fulānının ey) 9a/3

o. + nıñ (du-āsını) 8a/4

oķu- okumak

o. - ğay (allahümme ecelüni)
7b/8

o. - ğay (niyetlerini) 6b/7

o. - maķ (durūd) 8b/1

o. - maķ (©enā) 8b/1

o. - maķ (sünnetdür) 8b/4

o. - p 6b/8, 7b/2, 8b/3,
10a/1, 10a/6, 12a/8, 12b/5

o. - p (allahümme barekeni)
7b/4

o. - p (allahümme ecelühe)
8a/1

o. - sa (oğulğa) 8a/5

O

o. - sun 9a/1

o. - sun (allahümme aḡfirli)
7b/6

ol o

o. 2b/3, 5a/4

o. + (bolur ki) 4a/1, 4a/5

o. + (ḡāce) 2b/6

o. + (ḡudāy) 1a/8

o. + ki 11b/7

o. + (kişi) 11b/9

o. + (şehinşā) 3a/3

o. + (yaḡdın) 12b/5

o. + (yaḡka) 12b/4

Ö

oltur- oturmak

o. - ḡan (ḡāzır) 3a/6

o.- ḡuzup 6a/4, 6b/3

on bir on bir (11)

o. + (bu) 11b/3

o. + (kün bolur) 11b/3

o. + (mertebe) 10a/5

oz- geçmek, geçirmek, ileri
gitmek

o. - maḡ 11b/1

ölüg ölü

ö. 5b/4, 7b/7, 7b/9

ö. + ḡa 10a/1

ö. + ni 5a/9, 6b/7, 8b/5, 8b/6

ö. + niḡ 5a/5, 5b/5, 6b/4

ö. + niḡ (nemāzı) 7a/3

ö. + niḡ (yüzini) 8b/7, 8b/9

ö. + (yumaḡ) 6b/9

ö. + (yumaḡniḡ) 6a/5

öñ ön, sağ

ö. 5b/8

ö. + (yanı) 5b/9, 6b/2

ö. + (yanını) 6b/2

ö. + (yermi) 6a/3

öt- geçmek

ö. - üp 11b/2

öz kendi

ö. 4a/8

ö. + i 4a/6, 12a/4,

ö. + i (bermegünçe) 4a/1

ö. + ini 4b/2

ö. + üñizni 3b/3

pādšāh (Far.) hükümdar

p. + lık (bolsa) 10a/8

pāhte (Far.) pamuk

p. 6a/8, 6a/9

pāk (Far.) temiz

p. 5a/5

pākíze (Far.) temiz, pak

p. 12b/4

perverdigār (Far.) Allah

p. + nıñ (fermānı) 2b/5

peyvend (Far.) ulaşma, erişme

p. + (éylep) 1b/5

pişvā (Far.) imam; önder

p. 3a/3

pīt- bitmek

p. - medün 4b/3, 9a/2

put bacak, ayak

p. + ını (éki) 5b/7

p. + ını (yuğay) 6a/6

püti- (krş. bkz. pütü-) yazmak

p. - p 12b/4

pütü- (krş. bkz. pütü-) yazmak

p. - p 11b/7, 11b/9

R

rāḡīb (Ar.) istekli

r. + (bolup) 3a/9, 3b/6

rāḥat (Ar.) huzur

r. 2b/2

rāzı (Ar.) rıza gösterme

r. 3a/9, 3b/6

resūl (Ar.) peygamber, nebî

r. 2b/7

resūlullah (Ar.) “Allah’ın elçisi”

r. + nıñ (hazreti muḥammed)

9a/5

revende (Far.) giden, yürüyen

r. + ğa (aḥmed-i) 11a/3

rızā (Ar.) hoşnut, memnun

r. + lık (bermegünçe) 4a/1,
4a/6

r. + lıkı 4a/8

rişte (Far.) bağ, alaka

r. + (bu) 1b/3

r. + sidin 1b/1

ruḥṣat (Ar.) izin

r. + (bermegünçe) 4a/8

rūy (Far.) yüz, çehre

r. + ı 2b/9

rūzgār (Far.) zaman, vakit; yel

r. 1b/6

rūz-ı cezā (Ar.) kıyamet günü

r. 3a/1

saç- saçmak, dağıtmak

s. - ıp 12b/6

şadağa (Ar.) doğruluk, hakikat

ş. + (bersün) 11b/4

şādır (Ar.) ortaya çıkan, meydana gelen

ş. + (bolmağunça) 4a/4

ş. + (bolsa) 4b/2

sal- salmak, bırakmak

s. - ıp (tüyin) 8a/2

s. - sa 12a/9

s. - sa (tolā) 11b/6

sāre (ka.) Hazret-i İbrahim'in eşi

s. + ğa 2a/7

saraṇ ruh hastası

s. + (bolmağdın) 12a/5

sefer (Ar.) yolculuk; savaş

s. + (kıldınız) 9b/6

s. + (üçün) 10b/3

sefkül döküntü; çil

s. 12b/7

sel biraz

s. 2b/1

selām (Ar.) selam, merhaba

s. + (bermek) 8b/3

s. + (bersün) 7b/6, 8a/2

①enā (Ar.) övme

①. + (okumak) 8b/1

①. + sı 7a/6

setā (Ar.) örtmek, gizlemek

s. + (kılmak) 4b/8

①evāb (Ar.) iyi ve güzel davranış

①. + ı 7a/7

şihhat (Ar.) sağlık

s. + tapmak 10b/2

siz siz

s. ketmes 4a/3

s. 9a/4

s. + lerdin 4b/1

sögel siğil; nasır

s. + (çıkısa) 12a/7

s. + ni (yolup) 12a/8

su su

s. + ğa 12a/9

sultān (Ar.) hükümdar

s. 11a/8, 11a/8

s. + (dilim) 11a/7, 11a/7

sūre (Ar.) sure

s. + i (fātiḥanı) 11b/7, 12b/3,
12b/4

s. + i (tebarekeni) 10a/5,
11b/1

s. + i (yāsinni) 12a/4

şūret (Ar.) gözün ilk bakışta
gördüğü şey

ş. 4a/9

sūnbūl (Far.) çiçek

s. 2b/9

sūnnet (Ar.) Hz. Muhammed'in
sözleri, üstün davranışları

s. 3b/1, 3b/7, 4b/6

s. + dūr 8b/3, 8b/6

s. + dūr (okumak) 8b/5

s. + (érenlerge) 4b/7

s. + leri 3a/2

sūrt- sürmek

s. - se 12b/6

Ş

ş. + (kılıp) 11b//4

şāne (Far.) kemik

şeref (Ar.) büyüklük, yücelik, şeref

ş. + siğa (keltürdi) 2b/2

ş. + iğa (ka-be) 7a/8

şarṭ (Ar.) koşul

şerī-at (Ar.) açık, doğru ve düz yol

ş. + (bolur ki) 4a/3

ş. 3a/3

ş. + ı 4a/1

şevḳ (Ar.) arzu, istek

ş. + lardın (bu) 4b/1

ş. 2a/1

ş. + (üçünçi) 4a/5, 4a/8

şol şu, o

şefā-at (Ar.) bir suçun

ş. + (cāyni) 6b/5

bağışlanması için aracı olma

şükür (Ar.) şükür, minnet

ş. 3a/1

ş. 1a/7

şehinšā (Far.) şahlar şahı

şurū (Ar.) başlamak

ş. + (ol) 3a/3

ş. + kılğay 7a/9

şehr (Far.) İnsanların toplu olarak yaşadığı yerleşim yeri

ş. + din (bir) 4a/6

ş. + ğa (bir) 4a/7

şehvet (Ar.) şiddetli arzu duymak

ş. 2a/2

şems (Ar.) güneş

ş. 2b/9

şer-a (Ar.) şeriat bakımından, şeriata göre, kural

ş. + nı 3b/2

ş. + yini 3b/8

şerbetī (Ar.) içecek

	t. + i (bolsa) 10b/1
	t. + ide (·ilm) 11a/3
	tap- bulmak, haber almak
	t. - anı·a·ça 5a/8
	t. - ıp 1b/6
	t. - ıp (bāde) 1b/9
	t. - mak (sı·h·hat) 10b/2
	t. - tı (ta·ayyün) 3a/8, 3b/5
	ṭarīka (Ar.) yol, tarik
	ṭ. + da 9b/8
	ṭ. + da (bu) 7a/4
	ṭ. + sı 6a/5
T	ṭarīkat (Ar.) yol, meslek
tā (Far.) kadar	ṭ. + (ehl-i) 3a/4
t. 7b/2, 10a/1	
ta·ayyün (Ar.) meydana çıkma	taş taş, dış
t. + (bol·an) 4b/2	t. + ıdın 6b/5
t. + (taptı) 3a/8, 3b/5	taşla- taşlamak; dışlamak
tāç (Far.) taç	t. - p (ketmes siz) 4a/3
t. + lık 2b/8	te·ālī (Ar.) yüce, ulu (Allah için söylenir)
ṭaha (Ar.) Kur'an-ı Kerim'in 20. suresi	t. + ğa (ḥalişen lillāhi) 7a/9
ṭ. 2b/6	t. + niğ (ḥudāyı) 9a/4
ṭaleb (Ar.) isteme, arzu etme	tebareke (Ar.) mülk suresinin diğer isimlerinden birisi
t. + (bāde-i) 1b/8	t. + ni sure-i 10a/5, 11b/1
	tefrika (Ar.) ayrılık

t. + sı 10b/8	t. - di 1b/3
tekbîr (Ar.) “Allâhu ekber” sözü	tört dört (4)
t. + (aytgünça) 8a/2	t. 8a/7
t. + leri 7a/5	t. + (kişi) 8b/5
t. + ni (tört) 8a/9	t. + (tekbîrni) 8a/9
temâm (Far.) tamam, tamamen	törtünçi dördüncü (4.)
t. + (kılıp) 11b/3	t. + (şart) 4a/8
tertîp (Ar.) sıraya koyma, sıralama	t. 8a/9
t. + lerni (bu) 6b/9	tut- tutmak
teşvelbân (Ar.) teşvikler	t. - sa 12a/4
t. 1b/8	tutam parça, bir miktar
tevellüd (Ar.) meydana gelme	t. + (bir) 5a/7
t. 2b/1	tür- dürmek, sarmak
tiz diz	t. - üp 6a/9
t. + i 6a/1	tüyin baş
tık- tıkmak, zorla sokmak	t. + (salıp) 8a/2
t. - ıp 6a/9	
toğra doğru	
t. + sı 5b/2	
t. + sınır (miqdârı) 5a/8	
tola dolu, çok	
t. 12a/6	
t. + (salsa) 11b/6	
t. + sı 4a/2	
tüz- düzenlemek	

U

umūr (Ar.) işler, emirler

u. 3b/2, 3b/8, 4a/1

uş uç

u. + nasığaça (bolğay) 5b/1

uş-bu işte bu!

u. 7a/5, 7a/7, 9b/8

u. + (hakkılargā) 3a/9, 3b/6

u. + (meclisde) 3a/5

uzun uzun

u. + (bolğay) 5a/7

u. + luķı (destārını) 5b/2

Ü

üç üç (3)

ü. + (aylık) 4a/2

ü. + (élig) 5b/2

ü. + (kıısımdur) 4b/6

ü. + (küne) 4a/4

ü. + (mertebe) 5b/8, 6a/1,
12a/7

ü. + (mu·teberğa) 4a/4

ü. + (yörgem) 5b/2

üçün için, sebebiyle

ü. 3b/2, 3b/7, 3b/8

ü. + (bolsa) 10b/2, 10b/5,
10b/7, 10b/8, 10b/9, 11a/2

ü. + dür 4b/8

ü. + (murādı) 10a/5

ü. + (sefer) 10b/3

üçünçi üçüncü (3.)

ü. 8a/8

ü. + (şarṭ) 4a/5

ülfet (Ar.) alışma, kaynaşma,
ünsiyet

ü. 1b/2

ümmet (Ar.) cemaat, topluluk

ü. + i (édiñiz) 9a/5

vücūd (Ar.) beden

v. + ge 2b/2

v

vācib (Ar.) gerekli olma

v. 8b/1

vaḳt (Ar.) vakit, zaman, an

v. + nı 11b/1

ve (Ar.) ve

v. 1b/2, 1b/3, 1b/8, 1b/8,
1b/8, 2a/1, 2a/1, 2a/3, 2a/4,
2a/4, 2a/4, 2a/4, 2a/5, 2b/1,
2b/4, 2b/5, 2b/5, 2b/5, 2b/6,
2b/7, 2b/9, 2b/9, 2b/9, 3a/3,
3a/9, 3b/1, 3b/6, 3b/7, 6b/7,
6b/8, 8a/2, 8a/4, 9a/1, 9b/3,
11a/2, 11b/8, 11b/9, 12a/6,
12b/7

veyā (Ar.+Far.) veya, bağlaç

v. 11b/6, 12a/5

y. 4a/7, 7b/5, 10b/3, 10b/4

y. + (erḥamerraḥimin) 4b/4,
7a/2

y. + (fulānının kızı) 9a/3

yağ yağ

y. + da 12b/4

y. + dın (ol) 12b/5

y. + ka (ol) 12b/4

yana yine, tekrar; başka

y. 3a/8, 3b/5, 4a/6, 5a/1,
6a/5, 7b/3, 7b/4, 11b/2

yan yan, kenar

y. 5b/8, 6a/3

y. + ı (çep) 6b/1

y. + ını 5b/8, 6a/1

y. + ını (çep) 6b/3

y. + ını (öñ) 6b/2

y. + ı (öñ) 5b/9, 6b/2

ya-ní (Ar.) demek istenen

y. 3a/1, 3a/4

yaraş- uygun düşmek

y. - a 5a/4

yāre yara

y. + (bolsa) 12b/7

yāsín (Ar.) Kur'ân'ın otuz altıncı
sûresinin ismi

Y

yā (Ar.) ey! (seslenme ünlemi)

y. 2b/6
y. + ni (sure-i) 12a/4

yaş- kapatmak

y. - ip (koysun) 8b/9

yat-kuz- yatırmak

y. - up 5b/8, 5b/9, 6a/3,
6b/2, 6b/3

yekşenbe (Far.) pazar günü

y. + (küni) 11a/9

yel rüzgar

y. 12b/7

yer yer

y. + ge 4a/2

yerm yer

y. + ini (öñ) 6a/3

yesevî (ka.) Ahmed Yesevi

y. + ğa (10b/4)

yet- ulaşmak, yetmek, yetişmek

y. - er (murādıġa) 11b/5

yé- yemek

y. - se (anı) 12a/1

yét- ulaşmak, yetmek, yetişmek

y. - ken 11a/2

yétmiş yetmiş (70)

y. + (mertebe) 11a/4, 11a/5,
12b/5

yok yok, bulunmayan

y. + (bolġan) 12a/2

yol- yolmak

y. - up (sögel) 12a/8

yörge- sarmak, bürümek

y. - m (üç) 5b/2

y. - güñçelik 5a/9

yu- yıkamak

y. - ğay 5b/7, 5b/9, 6a/1,
6a/2, 6a/3, 6a/8, 6a/9, 6b/2,
6b/3, 6b/4, 6b/6

y. - ğay (başını) 6a/2, 6b/1

y. - ğay (kolını) 6a/6

y. - ğay (kursağını) 6a/4

y. - ğay (putını) 6a/6

y. - maġnıñ 5b/4

y. - maġnıñ (ölüg) 6a/5

y. - maġ (ölüg) 6b/9

y. - p 5a/5, 11b/8, 12b/4

y. - yar 5b/6

y. - (yar da) 6b/7

y. - yar (yüzini) 5b/5

yusuf (ka.) Hazret-i Yusuf

y. + nı (hażret-i) 2a/7

yürek kalp, yürek

y. + i 11b/6

yüz yüz

y. + ini 6a/9

y. + ini (ölügñiñ) 8b/7, 8b/9

y. + ini (yuyār) 5b/5

y. + (keltürmek) 8a/8

y. + üm (kıbleğa) 7a/7

Z

zarûret (Ar.) mecburiyet, zorunluluk

z. 4b/7, 5a/3

zendân (Far.) hapishane

z.+dın 10b/6

zevk (Ar.) beğenme duygusu

z. 2a/1

zînet (Ar.) süs

z. 2a/4

zirâat (Ar.) çiftçilik, tarım

z. 10b/9

ziyât (Ar.) arttırma

z. 2b/1

ziyâde (Ar.) yeterli

z. + (kılur) 5a/3

zorla- zorlamak

z. - p 4a/7

zulm (Ar.) haksızlık, adaletsizlik

z. 2b/5

zühre (Ar.) venüs

z. + ğa (faşıma) 2a/9

züleyhâ (ka.) Hazret-i Yusuf'a âşık olan kadın

z. + ğa 2a/7

6. SONUÇ

Çalışmamızda Doğu Türkçesiyle yazılmış ve daha önce üzerinde çalışılmamış vaazlar Gramer-Metin-Çeviri-Dizin başlıkları altında ele alınmıştır. Eser, 1929 yılında kaleme alınmıştır. Eserin yazarı hakkında yaptığımız çalışmalar neticesinde bir bilgi bulunmamakla beraber yazıldığı yer Yarkand olarak bilinmektedir.

Dil özellikleri ve söz varlığı açısından ele aldığımız eser Doğu Türkçesinin Klasik Dönem sonrasında yazılmıştır. 20. yüzyılda görülen lehçeleşme etkilerini bünyesinde barındıran metinde Yeni Uygur Türkçesi dil özellikleri de mevcuttur.

1. Çağatay Türkçesinde görülen é sesinin metindeki varlığı;
2. *toğra* kelimesinde görülen ünlü genişlemesi olayı;
3. *fādşāh*, *sefkül* kelimelerinde görülen p>f değişmesi;
4. ş ~ ç tek bir örnekte /-ç-/ ünsüzünün /-ş-/ ünsüzüne dönüştüğü görülür;
5. *biti*- fiilinin *pütü*- şeklinde yazılması;

Doğu Türkçesiyle yazılmış “Doğu Türkçesi Vaaz Koleksiyonu” ismini verdiğimiz bu çalışmanın, geçiş dönemi üzerine yapılacak çalışmalara katkı sağlayacağını düşünmekteyiz.

KAYNAKÇA

- Arat, R. R. (1946). *Türk İlmî Transkripsiyon Kılavuzu*. İstanbul: MEB Yayınları.
- Argunşah M. (2020). *Çağatay Türkçesi*. İstanbul: Kesit Yayınları.
- Banguoğlu T. (2019). *Türkçenin Grameri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Berbercan M. T. (2018). *Çağatayca Gülistan Tercümesi (Gülistan-ı Türkî)*. İstanbul: Bilge Oğuz Yayınları.
- Berbercan M. T. (2016). *Eski Türkçe Bayagut Oğlu Otaçı Beg Hikâyesi*. İstanbul: Derin Yayınları.
- Berbercan M. T. (2017). İsveç Türkolojisinden İki Bilgin: Gustaf Raquette ve Gunnar Jarring. *Uluslararası Uygur Araştırmaları Dergisi*, (10): 42-54.
- Clauson G. (1972). *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth Century Turkish*. Oxford: Oxford University Press.
- Devellioğlu F. (2000). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları.
- Dilçin C. (2009). *Tarama Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Eckmann J. (1988) *Çağatayca El Kitabı (Çev: Günay Karaağaç)*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Eraslan K. (2012) *Eski Uygur Türkçesi Grameri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Ergin M. (2013) *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Yayınları.
- Jarring G. (1964). *An Eastern Turki-English Dialect Dictionary*, İsveç: Lund.
- Johnson F. (1852). *Dictionary Persian, Arabic and English*. London: W. H. Allendand Co.

Korkmaz Z. (2009). *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi*. Ankara: Türk Dil Kurumu

Yayınları.

Naci M. (2006). *Lügat-ı Naci*. İstanbul: Çağrı Yayınları.

Necip E. N. (1995). *Yeni Uygur Türkçesi Sözlüğü (Çev: İklil Kurban)*. Ankara:

Türk Dil Kurumu Yayınları.

Öztürk R. (2020). *Yeni Uygur Türkçesi Grameri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Parlatır İ. (2017). *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*. Ankara: Yargı Yayınevi.

Sami Ş. (2012). *Kamus-ı Türki*. Balıkesir: Altınpost Yayınevi.

EKLER

Doğu Türkçesi Vaaz Koleksiyonu metninde bulunan ayetler ile Arapça-Farsça iktibaslar aşağıda sayfa ve satır numaralarıyla gösterilmiştir.

bismi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm. (1a/2)

“Rahman ve rahim olan Allah’ın adıyla.”

*ḳālallahi te-ālī bismi ḥalīḳ ve enḳiḥūl eyāmā minkum veş şālīḥine min
ibādikūm ve imāikūm in yekūnū fuḳarāe yuḡnihimullahu min faḍlih vallāhu
vāsi-un alim (1a/3-4-5-6)*

“Yüce Allah buyurdu ki: Aranızdaki bekârları, kölelerinizden ve cariyelerinizden iyi davranışta (iyi insan) olanları evlendirin. Eğer bunlar fakirseler, Allah kendi lütfu ile onları zenginleştirir. Allah, (lütfu) geniş olan ve (her şeyi) bilendir. (24. Nur suresi, 32. Ayet)”

ḥamd-ü @enah (1a/7)

“Şükür ve Övgü.”

velḳaytu aleyke muḥabbeten minni (1b/7)

“Senin üzerinden benden bir sevgi koydum. (20. Taha suresi, 39. Ayet)”

‘zuyyine linnâsi hubbu-şşehevâtî (2a/2)

“Zevkine, süsüne aşırı düşkün insanlara (3. Al-i İmran suresi, 14. Ayet)”

ḥalaḫnākum ezvaca (2a/5)

“Sizi çiftler halinde yarattık. (78. Nebe suresi, 8. Ayet)”

·aleyhi·s-selām (2a/6)

“O’na selam olsun.”

ṣallallāhu ·aleyhi ve sellem (2a/8 - 3a/2 - 7a/7)

“Allah’ın selamı O’nun üzerine olsun.”

fe tebārekallāhu aḥsenul ḥālīkīn (2b/3)

“O, Allah yaratanların en güzelidir. (23. Mü’minun suresi, 14. Ayet)”

ḥudāvend (2b/4)

“Efendi, sahip.”

cā·ilūlnūr (2b/4)

“Nurlu yaratıcı”

rabbu·l ·alemīn (2b/7 - 12b/9)

“Alemlerin Rabbi olan Allah.”

levlāke lemā ḥālaḫtū’l eflāke (2b/7)

“Hazret-i Muhammed sen olmasaydın alemini yaratmazdım.”

rahmetü·l-lahi (3a/5 - 9a/7)

“Allah’ın rahmeti.”

bi-rahmetike yā er-raḥm er-rāḥimīn. (4b/4 - 7a/2)

“Rahmetinle, ey merhametlilerin en merhametlisi olan Allah.”

āmīn (5b/3 - 12b/9)

“Allah kabul etsin.”

hālîşen lillāhi (7a/9)

“Allah rızası için”

allahu ekber (7a/9 - 7b/1 - 7b/3 - 7b/4 - 7b/6 - 8a/1)

“Allah en büyüktür.”

sübhanেকে allahüm (7b/2)

“Sübhanেকে Duası.”

allahümme şalli -ali allahümme -bareke (7b/3)

“Salli, Barik Duaları.”

allahümme aḡfirli (7b/5 - 8b/2)

“Cenaze namazında okunan dua.”

allahümme ecelü (7b/7)

“Cenaze namazında erkek çocuk için okunan dua.”

allahümme ecelühe (7b/9 - 8b/2)

“Cenaze namazında kız çocuk için okunan dua.”

allahümmeḡfirli ḡeyan (8b/2)

“Cenaze namazında okunan dua.”

allahümme min aḡyataha (8b/4)

“Cenaze namazında okunan dua.”

lā ilāhe illa·llāh muḡammeden resūlu·llāh (9b/1)

“Allah'tan başka ilah yoktur, Muhammed, Allah'ın elçisidir.”

eşhedü en lâ ilāhe illa-llāh ve eşhedü enne muḥammeden abdühü ve resülüh
(9b/2)

“Ben şahâdet ederim ki, Allah’tan başka ilah yoktur, yine ben şahâdet ederim ki, Muhammed O’nun kulu ve Resûlü’dür”

vallāhu âlem (10a/3 - 11b/5)

“En iyi bilen Allah’tır.”

inşâallah (11b/4)

“Allah nasip ederse.”

lemmā tecellā rabbuhu-lilcebeli ce’alehu dekken veḥarra mūsā şa’ikā(an)
(12a/3)

“Ne zaman ki görününce rabbi onu darmadağın etti ve bayılarak Musa düştü. (7. Araf suresi, 143. Ayet)”

ve yes’elüneke anil cibāli fe kul yensifühā rabbī nesfā (12b/1)

“Rabb'im onları ufalayıp savuracak. (20. Taha suresi, 105. Ayet)”

fe yezeruhā kā-an şafşafā (12b/2)

“Onları dümdüz araziye çevirecektir. (20. Taha suresi, 106. Ayet)”

lā terā fihā ivecen velā emtā (12b/3)

“Orada ne bir çukur ne de bir tümsek göremezsin. (20. Taha, 107. Ayet)”

TIPKIBASIM

خطبه نکاح

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 قَالَ اللَّهُ تَعَالَى بِأَسْمِ خَالِقٍ وَأَنْتُمْ كَجَوْ
 إِلَّا يَأْمُرُ مِنْكُمْ وَالصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ
 وَإِيمَاكُمْ أَنْ يَكُونَنَّ لِلْفِرَاقِ يَغْنِيهِمْ
 اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ

جد کبر چند ثنا و عدد سیزه شکریه منتها
 اول خدای بی همتا و کیم فرزند آدم بلکه موجود

لاریغ کاسوری ارتباطه اشتها لیتق ریشه لیدین
 حضرت آدم که حضرت جویانی ایمانیه برله الفت و
 جفت لیتق نه توردی و بوریشه محبت برله
 اجزی عالم فی اولاد بنی آدم نه بندا یتیب اتانی
 اوغول غم اهرنه خاتون غم پیوند ایللاب بربریکه
 محرم روزگار مونس غم کزار تا پیب والقت
 علیه محبة منی جبار کین کور کوزدس.
 و جبریمه نوشتان باده طلب و تشوّه لبان
 باده تا پرب بو باده محبت نوشتا نوشدین
 مشوق

شوق اغیر جو شوق لار و ذوق انکیز فروش لار بر
 زین لکن سر جیب الشهوت ایشارتنی بدل
 نظام عالم و انتظام بنی آدم غمہ بو ذمہ فرج
 افزا و دغدغہ و عزت آسا و زینت و آرایش
 بلکور دی و خلقناکم اذواجاً مضموننی بدل
 حضرت آدم فی حضرت جوآنہ حضرت ابراہیم علیہ السلام
 بی بی ساراؑ حضرت یوسف فی زلیخاؑ حضرت
 محمد مصطفیٰ صلی اللہ علیہ وسلم فی خدیجہ کبراؑ
 حضرت علی المرتضیٰ فی فاطمہ ظہراؑ حضرت الیاب

توالد و نیا سسل برله و زیات بنی آدم نی
 راحت خانه کیدین وجود کا نشانه کیده کلنور
 فتبارک الله احسن الخالقین اول
 خداوند جهان و خالق کون مکان جاعل النور
 والظلم و خالق کون و القلم فادشا عالم پرور
 بیک فرمانی برله اول خوابه طله واکل یستی
 و رسول رب العالمین کولاک لما خلقت الافلاک
 تا جلیق قاب قوسین اوارنی معراجلیق ما
 روی و الشمس و الضحی و سبلی موی و اللیل
 ۱۵۱

اذا سمعی یعنی شفاعت خوار و زری جزا حضرت
 محمد مصطفیٰ علی الله علیه و سلم نیک سنت لاری
 برله اول شهنش شریعت و پیشوای اهل
 طریقت یعنی حضرت امام اعظم ابو حنیفه کوفی
 رحمته الله علیه نیک مذهب لاری برله او شهبو
 مجلسی را حاضر اولتو رغان مسلمان لار نیک
 کوا لیق برله فلاں بی بی نیک حقی کعبه بر موی
 تعین تاپتی بر حقه سے مہر موحل ینہ بر حقه سے
 مہر موحل او شهبو حق لار غم راضی و راغب بولوز

ایکی جهان حلال جفت لوقه و سنت که خدا الیق
 بی نیت فرزند او چون چهار مور شرعی قبول
 قبول و نیکند فلاحه قبول قیلد نیکند مو؟
 قیلدیم دیکای فلاحه بی نیت حقی کعبه موج
 تعین تاپتی بر حقه له مهر موکل منه بر حقه له
 مهر موکل او بنو حق لارعه رانی و لایعوب بولوب
 ایکی جهان حلال جفت لوق او چون و سنت که خدا
 لیقعه بی نیت فرزند او چون چهار مور شرعی
 قبول قیلدیم الدیکند مو؟ الدیم دیکای
 چهار

بہا مور شری اول بولور کہ اوزی رضا برما کو پچ
 تولاس آنتہ ایلیق آزی اوج آیلیق یرکابے نفقہ
 تا شلاب کتھاس سیز ایلنجی شرطہ اول بولور کہ
 اوج کنہ صا دیر بولما عو پچ اوج معتبر عنہ کوا لا
 ملخو پچ اثر ضرب قیلما س سیز اوجو پچی شرطہ اول
 بولور کہ اوزی رضا ایلیق برما کو پچ بر شہر دین ینہ ہر
 شہر پچ بابر مجلس عنہ زور لاب الیب بارماس سیز
 ۴۲ نجی شرطہ اول بولور کہ اوز رضا ایلیقی برکہ رخصت
 برما کو پچ عوا بندہ عوا آذاد صورت قراباشن

الما من کسیر بوشطه لار دین کلّی جزوی کسیر لار
 دین هادی بولسا اوزنی حرام قیلک بوعین بولغان
 حقی کعبه آسون دیکاع (ایتنی بتومادوک)
 برحمتک ارحم الراحمین

کفن قیلماق نیکب بیانی

^۱ **مسئله** کفن اوج قسم دور کفن سنت کفن

^۲ کفایت کفن حنروت - کفن سنت ایرانلار که

اوچدور اذار قمیه لفافه ستا قیلماق عم

او بدان دور مظلوم کشت لار که بیش دور اذار

قمیه

۱۱
 قمیمه لغافه لیچکینه بند کفن کفایت بر مظلوم
 کشته که ایکی دور اذار لغافه مظلوم کشته که لیچکینه
 زیاده قیلور موندین کم قیلماغای کفن ضرورت
 فقیر احوال بولسا ییغیر ایش لغافه قیلماغای اولام
 بولار اولوک نیک بجا مه کینی پاک یوب اینک برله
 کفن قیلماق اولی دور اذار برله لغافه کینه مقداری
 باش ایاغیدین بر توام اوزون بولغای قمیمه نیک
 مقداری کرد ایندین تا پانینغی بولغای توغرا
 نیک مقداری اولوک یورکا کوچ لیک لیچکینه مقداری

باشیدین اوشنه سیغچه بولغای دکنار نیک
اوز و ملوقی اوج یورکام بولغای توغدا اوج
ارلیک مقداری بولغای آمین

اولوک یوماق سیرت حکامی

اولوک نیک اول یوزنی یویار اندین ایلی
قولینی جیفا کیغچه قایتب یویار اندین کین
ایلی پوتنی یوشوقیغچه قایتب یوغای اندین کین
چیرکانه برله یاتقوزوب اونک یانی نه اوج مرتبه
یوغای اندین اونک یانی برله یاتقوزوب چیر
ریتی

یانی نی اوج مرتبه یوغای فوتینی تیزی بیلان
 قوشوب یوغای اندین بالشینی یوغای اندین
 چپ یان برله یاتقوزوب فیک یرمینی یوغای اندین
 اولتورغوزوب قورساقینی یوغای ...

مینه قیرسم اولوک یوماق نیک طریقه می .

اول پوتینی یوغای اندین مولینی یوغای
 اندین استنجا قیلدوغای آغزینی بورینی
 قولاقینی پاخه برله یوغای اندین آغزینغه بورینغه
 پاخه یقیدقوزوب یوزینی یوغای اندین

اندین کین بالشی یوغای اندین چپ یانی برله
 یا تقوزوب اولک یانی یوغای اولک یانی برله
 یا تقوزوب چپ یانی یوغای اندین اولمور غوزوب
 قورساقینی آهسته لیک برله یوغای اندین اولوک
 نیک یاچیدین تالشیدین برعنه چیقسه شول جانی
 یوغای غسل فی ابارده قیلماق لازیم ایماس .
 و اولوک فی یو پاردا غسل نیت لارینی او قوغای
 و عم بئش ایمان الله کلیمه نه او قوب دعا قیلغایلا
 بو ترتیب لارنی بیلماسه اولوک یوماق دروست
 ایماسی

قیامت کونہ دعوا کر بولوز
برحمتک یا ارحم الراحمین

اولون نیت نمازی فرضی کفایه دور

اول بو طریقه ده نیت قیلغا کیم نیت آدا
قیلغایمن او شومورده نمازی نیت جمع تکبیر لاری بیره
شناسی خداغه دورودی حضرت محمد مصطفی
صلی الله علیه وسلم نیت او شومورده یوزوم قبله
قبلیم بجهت کعبه شریفه اقتدا قیلدیم عبادتاً
خالصاً لله تعالی غه الله اکبر دیر شروع

يَٰقَلْبُغَايَ قَوْمٍ اَقْتَدِ اَقْبَلِدِي حَاطِرَ اِمَامٍ عَنِ اللّٰهِ الْكَبِيرِ
 دِيَسُونِ الَّذِيْنَ سَبَّحَ اَنَامُكَ اللّٰهُمَّ فِى تَاْخِرِ عِجْرِ اَوْقُوبِ
 بِيْنَهُ اللّٰهُ الْكَبِيرِ دِيَسُونِ الَّذِيْنَ اللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَى اللّٰهِمَّ
 بَارِكْ فِى اَوْقُوبِ بِيْنَهُ اللّٰهُ الْكَبِيرِ دِيَسُونِ الَّذِيْنَ
 حَيَّوْا اِيْرَ كَشْتِ بُولَسْ يَٰحُوزَنُكَ مَظْلُومِ كَشْتِ بُولَسْ اللّٰهُمَّ
 اَعْمَلْ فِى اَوْقُوسُونِ الَّذِيْنَ اللّٰهُ الْكَبِيرِ دِيَسُونِ
 اُولُوْكَ نَاْرَهْ كِيْدَهْ اَوْعُولِ بِلَا بُولَسْ اللّٰهُمَّ
 اَجْعَلْهُ فِى اَوْقُوعَايَ
 اُولُوْكَ نَاْرَهْ كِيْدَهْ قِيْزِ بُولَسْ اللّٰهُمَّ اَجْعَلْهُ

نی او توب الله اکبر دیسون الدین ایلکی قولینی
 توبین سالیب اندین کیس بسلام بکون نماز و تکبیر
 ایتغونچ ایتکاک کونار یب السمانه قایلله
 بدعت دور ویم او غول نیت دعا سینی قیمنه قیمنه نیت
 دعا سینی او غول غنا و قوس نماز مکروه بولوز

مسئله

صیحت نمازیده تورت نعلیه فرض دور اول
 نیت قیلماق ایلکینجی قبله غه یوز کلتور ماک اوچونجی
 قیام قیلماق تورتونجی تورت تکبیر ایتماق

فرزند و رشنا و قوماق در و دا و قوماق واجب
 اللهم اغفر لي حيناً اللهم اجعل الله اللهم اجعلها
 اوقوب سلام بر ماك سنت دور الره مظلوم
 كشت بولك اللهم من احييتسها في اوقوماق
 سنت دور اندين اولو كني تور كشت مقبره غه
 اليب بارماق هم سنت دور اندين اولو كني كو غه
 اليب كمان كشت اولو كنيك يوزيني كو غه
 مايل قليب قو بغاي كفن نيك چيكيك لاريني
 يشيب قو بسون اولو كنيك يوزيني اچماكون
 جدر

لحد که کیرکان گشت بود عا و بوم مسئله فی او قولی
 ریب دور. (ایست نه پتومادوک)
 مسئله بود دور ای فلانی نیک او علی یا فلانی نیک
 قیزی فلانی کیر خدای تعالی نیک بنده ای دینگیر
 حضرت محمد رسول الله نیک امتی ایدینگیر
 چهار بار با عفا لار نیک دوستی ایدینگیر امام
 اعظم رحمة الله علیه نیک مذهب لاریده ایدینگیر
 ابراهیم خلیل الله نیک مکت لاریده ایدینگیر
 دینینگیر اسلام ایدی امامینگیر قرآن ایدی.

قبله نیکیز تعب ایدی لا اله الا الله محمد
 رسول الله ایما نینکیز ایدی اشهدان لا اله
 الا الله و اشهدان محمدا عبده و روله
 ایما نینکیز نیک گواهی ایدی جمیع اهل کنت جماعه
 نیک گواهی لیتی برله مؤمین مسلمان ایدینکیز
 الحال بو دنیا دین آخرت غه سفر قیلدینکیز حال
 نیز حقیقان دین کین منکر نکر اتلیق ایکی فرشته کیر
 او شبو طریقه ده جواب برینکیز بنزلار دین
 بحیل بولونکیز ب اندین الم فی منفلحون عجب

امین الرسول فی تانا خریجی اوقوب اولوکنه

بخش قلیب اندین بویان چیقسون دیردور

والله اعلم

اگر کمره نیک حاجتی بولسه کللی جزوی مرادی

او چون کوره تبارک فی جمعه کچه س اول بر مرسته

اوقوب بو مذکور حضرت نیک بر لاریکه باغیشلاکون

اگر حضرت مهمی بولسه احمد مرسل غه باغیشلاکون

اگر پادشاه لیتق بولسه احمد خضرویه که باغیشلاکون

اگر دنیالیتق مهمی بولسه احمد ارقم غه باغیشلاکون

اگر فرزند طلبی بولے احمد کبریٰ باغیشلاکون
 اگر اغریق حجت تاریماق اوچون بولے احمد جامیغ
 باغیشلاکون اگر غایب یاسفد اوچون بولے
 احمد یا کو یغ باغیشلاکون . اگر ایرخان تون
 سزاوار جیلیق اوچون بولے امام احمد حنبلغ
 باغیشلاسون . اگر بند زندان دین خلاص
 بوطاق اوچون بولے احمد مختارغ باغیشلاکون
 اگر دو شمن فی تفرقه کس اوچون بولے احمد
 خستہ و غم باغیشلاکون اگر زراعت اوچون
 بولے

بول احمد جبر جانيغ باغي شلاكون اكر
 اوغري النان و يتكان اوجون بول احمد خنبر
 باغي شلاكون اكر علم طلبيده بول احمد روزده
 باغي شلاكون ختم دين فارغ بولوب يتيميش مرتبه
 استغفار ايتسون يتيميش مرتبه بول مناجات

ايتسون مناجات

سلطان دلم بغم كند **چ** سلطان دلم خرم كند **چ**
 سلطان بد ز احوال من **چ** سلطان برادر كار من **چ**
 اكر موزده مقصودي حاصل بولماس يکشنبه كوني

باشلاسون ہر کون وقت فی اوزماق کورو تبارک فی
 ختم قیلسون چہار شنبہ اوتوب سہ چہار شنبہ کہ
 اون ہر کون بولور بو اون ہر کوندہ بو ختم فی تمام
 قلیب شربی قلیب صدقہ ہر کون انشا اللہ
 مراد یغہ یتار واللہ اعلم بالصواب
اکر کشتہ کیندہ یوراک کی تولا سالہ و یا خفغان
 بولر سورہ فاتحہ فی یتوب اول کاغذ کیند
 خفغانی یوب ایچہ دفع بولور ورم بو آیت فی
 نما نغہ یتوب ہر کون بولغان کشتہ کہ ہر کون و اول
 کمنغ

گشته انی ییبه البتہ خیال غہ قالمای بارچہ
 بزرگت لیکی یوق بولغای، فلما تجلی ربتہ
 لا جہل جعلہ دلا و خرمونی صعقا.
 بیرکم سورہ یسن نی اوزی لبرہ قوتہ
 دیوانہ و یا جہنی ساراک بولما قدین ایمین
 بولغای و باشقہ تولا ایشلارغہ خاصیتی بارروز
 اگر کشیکہ سولک چیتہ بواریت فی الوج
 مرتبہ او قوب چالمہ غہ دم قلیب سولک فی بولوز
 الیب آفتین کوغہ سالک دفع بولوز آیت

وَيْسَ لَكَ عَنِ الْجِبَالِ فَقَلَ بِنَفْسِهَا
رَبِّي نَفَا فَذَرُوهَا قَاعًا صَفْصَفًا لَا تَرَى
فِيهَا عِوَجًا وَلَا أَمْتًا. سِرِّمُ سُوْرُهُ فَاتَّخِذْنِي
بِأَكْمِزِهِ جَامِعَةً يَتَّبِعُ يَاعْزِذْ يُوْبُ اَوَّلُ يَاعْزِذْ لُوْرُ
فَاتَّخِذْنِي يَتَمِيشْ مَرْتَبَةً اَوْ قُوْبُ اَوَّلُ يَاعْزِذْنِي
سَبَاحِيْرُ عَلَيَّتْ نِيْزَ اَعْضَا كِيْفُهُ سُوْرَتُهُ قَالْنِيْجُ
يَكْلُ اَغْزِيْقُ سَفْلُوْلُ وِعْمُ يَرْقُومُ مَرْضُنُ يَارَهُ
بُوْلُسُهُ دَفْعُ بُوْلُوْرُ
اَمِيْنُ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı	Hayri MEŞEDİBİ
Doğum Tarihi	
Doğum Yeri	

LİSANS EĞİTİM BİLGİLERİ

Üniversite	Çankırı Karatekin Üniversitesi
Fakülte	Edebiyat Fakültesi
Bölüm	Türk Dili ve Edebiyatı

YÜKSEK LİSANS EĞİTİM BİLGİLERİ

Üniversite	Çankırı Karatekin Üniversitesi
Fakülte	Edebiyat Fakültesi
Bölüm	Türk Dili ve Edebiyatı

İLETİŞİM BİLGİLERİ

E-mail	
Telefon	